

Jesús - Mixe, Tlahuitoltepec

JA ØGYAJPXY JA ØMYADYA'AKY

MIDI JA MARCOS YJAA_Y

Ku Juan Bautista kya'amaay abak etjotp

1.1 Yide'en yiknimadyak'okwaañ ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja nwindson'ajtim Jesucristo yja'ajtpy, ja Dios U'nk.

1.2 Yide'en ja y'ejxi tyiyi tø d'øon ja Dios wyinaty kø'øm tnimaañi ja kyugajpxy Isaías, jøts ja yide'en tjaadya'ant ja ayuujk ku ja Dios Teety ja y'u'nk yide'en tnimaay:

Ngajxjawyeenip øts, u'nk, ngugajpxy tu'uk pøn nøjkxp jawyeen kugajpxy'ajtpi, ja'ats ja naxwii'ñit jaa'y tnøjmip, jøts wan ja tyiktøwdi tyiktuuda'akti ja wyinmaa'ñ, jøts mets ja m'ixpøjkin jade'en yikupøkt.

1.3 Pø patyxi ja kugajpxy ñijkxy jawyeen abak etjotp jøts myigu'uk ja tnøjmit møk'ampy: "Awejxidi Dios y'ixpøjkin, yiktøwdi yiktuuda'akti mwinmaa'ñ yikxon."

1.4 Ja Juandam id'øon jam jade'en memp abak etjotp jøts jaa'y ja tyiknøbety, yide'en ja wya'añ jøts ku ja jaa'y tuki'iyi tja'dyigøøgyøxti ja kya'øyjaa'y'ajtin jøts wan tnøbajtkøxti, kuts id'øon ja jade'en ttu'undit winets ja yikpojkipimaa'kxtit.

1.5 Mayjaa'y id'øon ja jam nimejniyip jøts ja pyatmadøyi, mendip ja jaa'y jam pøn tsinaadyip Jude'it etjotp, jøts nayide'en pøn kugajp'ajtmidip Jerusalén; jade'en Juan ja mayjaa'y jam ñimiñiyi møj nøøjotp midi txøøw'ajtp Jordán, jøts ja jam ñøbatti ku pyøky ja tkajpxnaxkøxti.

1.6 Kameeyi pøjk wyet'ajtpy id'øon ja Juan wyinaty, jøts po'ak ja tsum'aty; ja' ja tø ñadyatsumyi jøts møj mu' ja jam tnidsøoni møøt ja jiyujk pa'ak, ja' ja jam yji'kxpy.

1.7 Yide'en id'øon kya'amay mayjaa'y agujkp:

—Ja øts ja jaa'y tu'uk ix'oojk xpamiñ pøn møkta'aky yikutukp ja'agøjxp ku kutujk ja tmimiñ møk'ampy, ka'ap øts ja nmi'abaaty jade'en sa yikutuky, nijuuni øts ja møøt nganamyibaat'atiyit.

1.8 Paty meets ixyam tiy janch ndyimdyukmadøy, jøts ku øts ja'ayi tø nnimiñ jøts meets nøø nduktanøbatt; jøts ku d'øon ja yja'att pøn øts id'øon ndijpy ix'oojk memp, jawaani øy ja tyunk ja ttu'unt kumi Espiritu Santo ja tyuktatøkip ja jaa'y.

Ku ja Jesús ñøbejty

1.9 Xjats ja Jesús winet et chøø'ñ Nazaret, jam kajpkøjxp midi wyinaty Galile'it jaa'y y'etjotp, jøts ja ñijkxy nøbajtpi møj nøøjotp midi txøøw'ajtp Jordán, ma Juan ja yiknøbajti.

1.10 Xjats ku ja pyidsiimy møj nøøjotp, winets ja ojts t'ixy ja tsajp jøts ku ja y'awa'ach, jøts Espiritu Santo ja jade'en ñigida'agyi sam ja tsapak.

1.11 Xjats yikmadøøy ja Dios Teety y'ayuujk jap tsajpjøtpy, yide'en ja wya'añ:

—Øts me n'u'nk'ajtpy; njanchøjkpy mets jøts njanchtajotkujk'ajtpy mets.

Ku ja Jesús miku' øjts yjot'ijxyi

1.12 Winets ja Espiritu Santo yiknøjkxøø jam abak etjotp,

1.13 jøts ja Jesús jam wixijkxyøøw chinaay. Xjats ja miku' ja yikpojkipitunwa'añi, jøts ja nijuuni tkamimadøø. Jam idø'on ja chinaay ma ja may awa'añ jiyujk jam chøønidi, xjats ja ankilis ja pyudøjkøø.

Ku ja Jesús tpadøjkiyi'ñ ja tyunk

1.14 Jøts ku ja Juan wyinaty tø yikpiktakni jap puxøjkjøtpy, winets ja Jesús chøø'ñ jøts ja ñijkxy Galile'it etjotp, ma ja tniga'amaay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, midi ñigajpxy sa Dios ja yja'a'y ttanitanit ja kyutujk.

1.15 Yide'en ja wyaañ:

—Tønim inet ja xøøw ja et yja'aty, wingomp icyam ja Dios kyutujk midi ya tu'ump. Yiktigatsti ja mdsinaa'yindi, ja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja mga'øyja'a'y'ajtindi, jøts janchjawidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky.

Ku ja Jesús twaadsøoy nimaktaxk ja ajkxmaktip

1.16 Jam idø'on mejpya'am midi txøøw'ajtp Galilea, jam ja Jesús wyinaty ñaxy ku ja t'ejxpaajty namajtsk ja jaa'y, ja Simón jam wyinaty møøt ja y'uch Andrés. Ajkxmaktip idø'on ja tyunk'ajttip, xyuummy ja jam wyinaty ñøøwejtspajttip midi ja tya'ajkxmaktip.

1.17 Xjats Jesús ja tnimaay:

—Madā'akti, møøt widettik øts jøts nduknijawidit sudso jaa'y ja nitso'ok'ajtin tpaaty.

1.18 Ku ja jade'en yiknimaydi, winets ja jatyi tmajstuttøø ja xyuummy midi ja wyinaty tya'ajkxmaktip, jøts ja tpadsoo'ndøø.

1.19 Jawaani ja Jesús øjts yø'ø yjats ja øjts t'ejxpaaty ja Jacobo, pøn ja Zebedeo wyinaty myajnk'ajtpy. Ja' jam wyinaty barkijotp t'adajkyidip ja xyuummy møøt ja y'uch Juan.

1.20 Xjats ja tyaajxyi'ñ, wyaadsoow ja'; winets ja tyety ja tunk ja ttukmidandøø jam barkijotp møøt ja tyumbi, jøts ja Jesús ja tmøøtnøjkxti.

Tu'uk ja yaa'dyøjk pøn ja miku' wyinaty tø tyatøkiyi

1.21 Xjats ja øjts yja'atti Capernaum, jam møj kajpkøjxp; jøts ku poo'kxin xøøw tpaajty, winet ja Jesús ñijkxy yik'ixpøjkpi jam israelit jaa'y chaptøjkjotp.

1.22 Xjats ja jaa'y ja jam ñigyumaap tjawidi, ku Jesús ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja jaa'y pøn ja møk kutujk tmøøt'ajtp, ka'ap ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja kajpxwejpitøjk pøn yik'ixpøjktip jap israelit jaa'y chaptøjkjotpy.

1.23 Japts wyinaty tu'uk ja jaa'y tsaptøjkjotpy pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi, ja' møk yide'en waan:

1.24 —¿Mets Jesús, Nazaretit jaa'y, tiku øø tø xnimiñ, sa øø xunwa'añ? ¿Ja' mets tø xnimiñ jøts øø xyikudigøøgyøxt? Wa'ats me n'ejkapy pøni pøn mets. Ka'axi me mbøkmyøødi, Dios jaa'yxi mets.

1.25 Xjats ja Jesús møk twingugajpxiyi'ñ ja miku', jøts ja tnimaay:

—iAmøñi, kidi nugo mgajpxy, tsojk majtstu'ut yø jaa'y!

1.26 Xjats ja miku' møk'ampy tyikmibejpijky ja jaa'y, jøts ja møk chabaay, winets ja pyidsiimy.

1.27 Xjats ja mayjaa'y janchnigyumaap tja'widøø, jøts ja xem yam ñadyiibyikyidi kø'øm, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Ti wenk ixpøjkin ya'at? ¿Ti tunk yø jade'en tyumpy? iJanch møk kutujk tmøødi, mimadojip paat ja miku' yø' ku yø t'ane'emy!

1.28 Xjats ja jaa'y ja tnimadoogøxti pøni niwine'en ja jam wyinaty chøønidi Galile'it etjotp. Niduki'iyi ja tnija'wigyøjxtøø ku ja Jesús jade'en t'ødyuñ ja jaa'y.

Ku ja Jesús tyikmøkpijky ja

Simón Pedro tyaa'kmø'jt

1.29 Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam tsaptøjkjotp, winets ja tmøøtnijkxy ja Jacobo møøt ja Juan jam Simón tyøjkwindum, ma ja wyinaty tmøøtsøøni ja y'uch Andrés.

1.30 Jamts pamaa'y ja wyinaty tmøødidi, tyaa'kmø'jt ja Simón wyinaty øøjkíp, møwa'añ jømba'am ja yjanchpiky; jøts ja Jesús ja ttukmadowdi ku ja jade'en pyiky.

1.31 Xjats ja Jesús twingume'eniyi'ñ ja pamaa'y, jøts ja ojts twejtsji'iky; ja'ayi ja jade'en ttuñ, winets ja pya'am jaty ñiwaajtsøø; kuts ja jade'en yjajty, xjats ja tø'øxyøjk ja yikaajyidi nayjaty ku ja chøøjky.

Ku ja Jesús tyikmøkpijky ja maabyamaa'y

1.32 Waani y'ijty ku ja xøøw yjejxy jøts ku kyoodsiña, winet ja Jesús yiktanimiñ ja mayjaa'y pøn wyinaty øøjkidip, jøts ja jaa'y pøn wyinaty tmøøt'ajttip ja miku';

1.33 niduki'iyi ja kajp jaa'y myendøø tøk'agø'øm ma ja Jesús jam wyinaty.

1.34 Xjats ja may tyiktsøøjkxy ja pamaa'y pøn wyinaty tigati øøjkidip, ojts ja tyiktsokixy jøts ja miku' ja tyikpidsømgijxy midi ja jaa'y wyinaty myøøt'ajttip; jøts ka'ap ja miku' ja tyikajpxy, kumi ñija'wip ja paty ja jade'en ttuñ jøts ja kyadamigajpxiyit jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús kya'amaay

1.35 Xjats ku yjøpkyoost'ajty, jaakmøñim ja et wyinaty, winets ja Jesús myaabidi'jky jøts ja chøø'ñ jam kajpjotp, Dios Teety ja wyinaty y'ajot'atwampy, paty ja ñijkxy abak etjotp.

1.36 Xjats ja Simón choo'ndøø ixaabyi møøt ja myigu'uk, jøts ja tpaatwa'andi ja Jesús,

1.37 xjats ku ja tpaatøø winets ja tnimaadyøø:

—Mdum'ixaajyip jaa'y ixyam.

1.38 Winets ja ñimaajyidøø:

—Wan tjaa'myindi abikyajp midi wingon tandip, jøts øts jam nayide'en nniga'ama'aty ja øgyajpxy ja

ømyadya'aky; kumi ja' ø tø nnimiñ jøts øts jade'en ndu'unt.

1.39 Xjats ja Jesús jade'en t'ayø'øy ja kajp midi jam wyinaty Galile'it etjotp, jøts ja kya'amay jam tsaptøjkjotp, jøts ja nayide'en tyikpidsimy ja miku' midi ja jaa'y wyinaty winaagin myøøt'ajttip.

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ja jaa'y pyu'uts

1.40 Xjats Jesús ja jaa'y tu'uk ñimejnøø pøn wyinaty axøø'kpim putsp, jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja wyaañ:

—Møøt'ajtpy mets ja møk'ajtin jøts ø xyiktso'okt, yiktsokts øts mdsojk'ajtingøjxp.

1.41 Xjats ja Jesús ja y'ayo'ejxi, jøts ja tnixajiyii'ñ, yide'en ja tnimaay:

—Ndsøky'ajtpy øts jøts mdso'okt, tsokni.

1.42 Ja'ayi ja jade'en wyaañ, xjats ja jaa'y ja pyu'uts jatyi ñiwaajtsiyøø jøts ja myøkpiky, møk møjaaaw ja ñayja'wiyøø.

1.43 Winets ja Jesús ja pyagajxøø, yikxon ja y'ukyik'ane'emy, yide'en ja tnimaay:

1.44 —Madow, kidi jaa'y xukmadøy, ka'ap pøn sa xnøjmit, nøjkx jam teety wyindum jøts ja xuk'ext ku tø mdsø'øky, jøts nay jam idøøn mdamiyoxp ja Dios ja jiyujk sa Moisés jekyip tyikutuky, jade'en ja jaa'y tnijawidit jøts ku me tø mjanchø'øky.

1.45 Xjats ja jaa'y ñijkxy, jøts ja tuki'iyi ttamimadyakijxy ja mayjaa'y sudso pu'uts ja wyinaty tø ñiwa'achiyi. Paty ja Jesús øy ma kya'ukajptøjkini, jagam ja wyidity ma ja et janch abak; jamts ja øy magama pøn ñidsøøni jøts ja yikninijkxy.

Ku ja Jesús tyikpidi'jky ja køxujxpi pakxujxpi

2.1 Ku wyinaty kawinaak xøøw tø ñajxni, xjats Jesús jadigojk kyajptøjkii'ñ jam Capernaum; jøts jaa'y ja tnija'widøø ku ja wyinaty tø yja'aty jam tøjktotp.

2.2 Xjats ja mayjaa'y jatyi ñamyujkidøø, yikxon ja tøjky janch'ujch, ka'ap ja y'uknibaajtini; jøts ja Jesús jam tniga'amay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky.

2.3 Winets ja jaa'y yja'ttøø nimaktaxk pøn tkiyja'ttøø tu'uk ja pamaa'y pøn wyinaty køxujxpi pakxujxpi.

2.4 Xjats ja Jesús ja tjpaatwa'andi, jøts kumi nima kya'awa'adsi kumi tø ja mayjaa'y wyinaty t'awa'kta'tsnidi ja tøjkaaw, winets ja tnitajuttøø ja tøjky jøts jut ja tyik'awatstøø. Japts pamaa'y ja tyikwinajktøø møøt ja myaabajt jap Jesús wyindujpy.

2.5 Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y pøn tyikmendøø ja pamaa'y jøts ku ja amuum yjanchjawiyi, winets ja pamaa'y ja tnimaay:

—Nbojkpimee'kxpy mets u'nk.

2.6 Jamts wyinaty ja kajpxwejpitøjk chøønidi pøn wyinaty ttuk'ixpøjktp ja Moisés kyutujk jam tsaptøjkjotp, ja'ats yide'en winmaadyøø:

2.7 “¿Ti yø jaa'y jade'en kyuwa'anip, sa jyaty? ¿Tiku yø jade'en wya'añ? iKa'ap idøøn jade'en y'øyi! ¿Pøn ja pøky ya t'ukmaa'kxp, kidi Diosip tu'ugyi tmaa'kxp ja pøky?”

2.8 Xjats ja Jesús ñija'wip ja wa'ats ku ja jaa'y jade'en wyinaty wyinmaydi, winets ja tnimaay:

—¿Tiku jade'en nichøky mwinmaydi?

2.9 ¿Ja ti ne'egi jawaani jajtni, kuts yø pa'amjaa'y nnøjmit: “Mee'kxpy øts yø mbøky”, uk ku nnøjmit: “Wa'kuki, pøkmukni yø mmaabajt jøts nøjkxni mdigam”?

2.10 Ixyamnim meets inet x'uk'ext mabaat øts idø'on ja møk'ajtin nmøøt'aty ya naxwiin jøts ø nmaa'kxt ja pøky.

Xjats ja tnimaay ja køxujxpi pakxujxpi:

2.11 —Pidøkni, wa'kukiñi, wejtsjø'øk yø mmaabajt jøts mnøjkxnit mdigam.

2.12 Xjats ja pamaa'y jatyí pyidi'jky; ojts ja myaabajt ja twejtsji'iky, jøts ja jam cho'oni mayjaa'yjotp.

Paty ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap tja'widøø ku ja pamaa'y jade'en myøkpjiky, xjats ja Dios ja ttamøja'widøø, jøts ja wyandøø:

—Ñima niwindinim jade'en nga'ijxyindi.

Ku ja Jesús tpawaay ja Leví

2.13 Waani y'ijty, winets jadigojk chøø'n ja Jesús jøts ja ñijkxy jam mejy'agø'øm; jamts jaa'y ja yikxon yjanchniniñi, jøts ja jam tyik'ixpiky.

2.14 Xjats ku dø'on ja ojts ñijkxy, winets ja t'ejxpaajty ja Leví, ja Alfeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni ma ja ttukugubety ja jaa'y ja pyikta'aky, xjats ja Jesús wyaan jøts ja Leví yiknimaay:

—Wan tjaa'myim jøts øts n'ixpøjkin xpabøjkit.

Winets ja Leví jatyí tyanaagyukiyi'n, jøts ja Jesús ja tpanijxky.

2.15 Xjats ja Jesús yikwaay migaabyi Leví tyøjkwindum, winets ja yikugubajtpi yja'tmidøø, møøt jadu'ukpi jaa'y pøn kyabadundip ja myigu'uk chinaa'yin, jøts ja tu'ugyi twinguwa'jtsidøø ja kaabyajt møøt ja Jesús jøts ja pyabøjkpitøjk; janch namay ja jaa'y jam wyinaty pøn ja Jesús pawidejtijyip.

2.16 Xjats ku ja kajpxwejpitøjk jøts ja fariseotøjk jade'en t'ejxtøø jøts ku ja Jesús jam wyinaty tmøøtkay tum ja ka'øyyaa'dyi, winets ja tnimaadyøø ja pyabøjkpidi:

—¿Jadits ku yø mwindsøn tmøøtkay yø yikugubajtpidi jøts yø ka'øyyaa'dyi?

2.17 Xjats ku Jesús ja jade'en tmadøøy, winets ja wyaan:

—Ka'ap øts nyiktaniguexy jøts nbudøkit pøni pøn janch wa'ats ñayja'winiyip, ja'agøjxp ku ja pyøky kapøkyjawidi. Ja'ayi ja nbudøkip pøni pøn ñadyapøkyja'wiyidip ja pyøky. Nayide'en øts idø'on njaty sam ja tsøyibi kyanijxky ma ja pamaa'y kya'ity. Jami ja ja'ayi ñijkxy ma ja pa'amjaa'y jam.

Ku ja Jesús yiktiibyijky tigøjxp

ku ja kya'ayuu'atti

2.18 Tuk'ojk idø'on yjajty, ixam idø'on Juan Bautista pyabøjkpitøjk wyinaty y'amaay'atti møøt ja fariseotøjk, ayuu'ajttip ja jam wyinaty, Dios idø'on ja jade'en wyindsø'jkidip, winets ja jaa'y winaaagin tñimendøø ja Jesús ma ja wyinaty jøts ja ttiibyøkti, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Jadits ku Juan pyabøjkpitøjk y'amaay'atti jøts ja fariseotøjk nayide'endi, ka'axi ja kyaydi, jøts sudso mets yø mbabøjkpitøjk nayide'en kya'amaay'atti, sudso meets yjawi amgujuk jotkujuk mgaydi? Ka'ap meets yjawi ti xkumay.

2.19 Jade'en ja wyandøø, xjats ja Jesús yide'en y'adsøøy:

—¿Winaak ojkimts meets jade'en tø x'uktani'ixy, winaak ojk meets jade'en tø x'uknijawi ku tø'øxñigaabyi tø'øxñi'ukpi tø y'uk'ayuu'atti ku ja jemyaa'y jam tø yja'tni? Ka'axi jade'en pøn y'ayuu'aty, ka'ap jade'en pøn tø t'amaay'aty.

2.20 Jaanim idø'øn tiy yjanch'amaay'atti pøni ku ja wyinaty tø yiktawinwaadutnidi ja jemyaa'y, jam ja jade'en kyaydi amgujk jotkujk jøts ja jemyaa'y ja myidsep ja o'jkin jatyi tyuk'anøjkxiyi. ¿Pønts jade'en kidi yjotmay'øøky? ¿Sudso dø'øn jotkujk ngaa'yint n'uujkint? Pø nayide'enxi øts idø'øn yø nbabøjkpitøjk yam xjawidi ku njaakyam'aty.

2.21 'Ka'axi pøn wyetpach tta'agiyi jemwyet midi tyimyjemñim; ku ja jade'en yiktu'unt, jøts kumi mujkpi ja jemwyet, jøts ja tjaaktyimgyøø'tsni ja wetpach, jaaktyimyiwenip ja kyøøts'ajtin ja'.

2.22 Jøts nayide'en ka' y'øyi jøts yikpikta'akt ja vino jap po'dukjøtpy midi namii'kxñim; ku ja jade'en ndu'unint, takøø'tsipts ja po' jøts jade'en nugo wyindigøy, windigøøpy ja po' jøts nayide'en ja vino. Paty ja vino midi namii'kxñim nda'ada'amyin ja jembyo'ak, jøts jade'en nimidi kyawindigø'øty.

Ku ja Jesús pyabøjkpitøjk poo'kxin xøøw et y'ariindøjtøø

2.23 Tuk'ojk idø'øn yjajty ku poo'kxin xøøw wyinaty tø tpaaty, winet et ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtnajxy jam kamjotp mā ariingam jam wyinaty; jam idø'øn ja wyinaty ñaxti ku ja pyabøjkpitøjk ttøjpinaaxwa'ktøø ja ariindøøw.

2.24 Xjats ku ja fariseotøjk ja ojts jade'en y'ijxyidi jøts ku ja jade'en y'adø'øtsti, winet ja Jesús jatyi yiknimaay:

—iEjx yø mbabøjkpitøjk! ¿Tiku yø jade'en y'adø'øtsti, tiku ariin yø ttøjti, kumi ka'ap jade'en kyutukyi jøts yø jade'en y'adø'øtstit ku poo'kxin xøøw?

2.25 Winets ja Jesús y'adsøøy, jøts ja wyaañ:

—Nugo meets mjanchkajpxy. Tø meets ja nøky xja'ixy midi wamp jøts ku ja David yide'en y'adijch møøt ja myigu'uk ku yuu ja pyaajtidoø, ku ja wyinaty niti kya'ijtxyidi.

2.26 Winets ja ñøjkxtøø jap tsapøtkjøtpy mā ja Abiatar jap wyinaty tyeetywindsøn'aty, japs ja t'amidøøy ja tsapkaaky midi ja Dios yja'ajtpy jap wyinaty. Ja'ats ja ojts tkaydi midi ka'ap kyutukyi jøts nugo jaa'y ja tka'adyit. ¿Jøts tiku dø'øn ja jade'en y'adijch pøni ka'adam ja jade'en kyutukyi? ¿Tiku myigu'uk ja nayide'en ttukaay ja tsapkaaky, pøni jade'endam ja kyutukyi jøts ja ja'ayi tka'adyit pøn teety'ajttip?

2.27 Nayi waan ja Jesús yide'en:

—Ja'agøjxp ja poo'kxin xøøw yikpiktaajky jøts ja jaa'y yikpudøkit, kidi ja'ajip poo'kxin xøøw yiktanibiktaajkiyii'n jøts jaa'y niti kyidyimdyu'undit.

2.28 Ngudanaapy øts ja naxwii'ñit jaa'y, jøts øts wamp ti paat'ajtip kapaat'ajtip yiktu'unt ku poo'kxin xøøw.

Ja jaa'y pøn wyinaty ja kyø' jadi'iñi tøøtsnip

3.1 Xjats ja Jesús jadigojk tyójkii'ñ jam tsaptójkjotp ma yaa'dyójk ja tu'uk tpaajty, midi wyinaty tuktamajñ kóxujxp.

3.2 Jòts ja Jesús jam a'ejxuky y'ity, ja' ja jaa'y y'ejxwandip pòni y'ukyiktsókpy idò'on ja jaa'y ku poo'kxin xòow, winets ja jatyi tni'òonidit.

3.3 Xjats ja Jesús tnimaay ja yaa'dyójk pòn ja kyò' wyinaty xujxp:

—Pidò'ók jòts ixè nòjkx mdani kuk'ajy.

3.4 Xjats ja Jesús ttiibyijky ja jaa'y pòn ja jam wyinaty a'ejxujkiyidip, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ixyam kutuky, ku jaa'y n'òdyu'unint, uk ku jaa'y nga'òdyu'unint? Ìnyiknitsoojkimp ja jaa'y, uk nyik'oo'kimp ku poo'kxin xòow, midi'ibi óy?

Xjats ja jaa'y amòñi y'etti, nipòn sa kyawa'añ.

3.5 Winets ja Jesús ja twin'ejxji'jky ambójkkin'ampy, jòts ñiyjotmay'oo'kni dò'on ja Jesús y'ejxji'jky, ja'agòjxp ku ja jaa'y niwine'en tkaja'gyukidi. Jòts ja tnimaay ja jaa'y midi wyinaty kóxujxp:

—Xajtòw.

Xjats ja xyajtiy, jòts ja kyò' ja mòk tyaañ, ojts ja chò'òky.

3.6 Winets yò'òpyidsòmdòò ja fariseotójkti, jòts tminagyajpxidi ja Herodes myigu'uk, ja' ja kyajpxy'ajttòò sudso t'ukyik'ookit ja Jesús.

Ja mayjaa'y pòn jam wyinaty mejy'agò'òm

3.7 Xjats ja Jesús chò'òñ, jòts ja pyabójkpitójk ja ojts tmòòtnijky jam mejy'agò'òm, winets mayjaa'y ja pyanójkxidòò pòn jam wyinaty Galilea kugajp'ajttip.

3.8 Xjats ku mayjaa'y ja ojts tñimadowdi jòts ku ja Jesús jade'en tjanch'òdyuñ ja jaa'y, winets jam óy pòn jaa'y myendòò, pòmbi tsoo'ndip jam Jude'it etjotp, pòmbi Jerusaléngit kajpjotp, pòmbi Idume'it etjotp, pòmbi tsoo'ndip wingon ma ja mòj nòò midi txòow'ajtp Jordán, pòmbi tsoo'ndip jam Tiro etjotp, jòts pòmbi tsoo'ndip jam Sidón etjotp, jade'en ja mayjaa'y ja jam ñimejniyòò.

3.9 Ja'agòjxp ja Jesús ojts t'ane'emy ja pyabójkpitójk jòts ja jam tyik'awejxtit tu'uk ja barki, jòts mayjaa'y ja kya'adejmukiyit.

3.10 Kumi tò ja wyinaty kawinaak tyiktsò'òky ja jaa'y, tum jam ja pamaa'y wyinaty tò ñaxkida'akti ja' ñikòjxp jòts ja cho'òkti.

3.11 Jòts ku ja Jesús maamyiku' y'ejxpaadyiyi midi ja mayjaa'y jam myòòt'ajttip y'am yjotp, jatyi ja wyinguxaniyi jòts ja ñii'mxyi:

—Dios U'nk mets.

3.12 Xjats ja mòk tnòjmi jòts ja ka'ap ttukmado'odit ja mayjaa'y jòts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús twiwijch ja jaa'y nimakmajtsk pòn ja wyinaty kyudanaabyi'atwampy

3.13 Xjats ja Jesús pyatójkii'ñ kojpkòjxp, ma ja jaa'y ja twaadsòoy pòni pòn idò'on ja kò'òm chòjkpy, winets ja jam ñimejniyòò ja jaa'y pòn ja wyinaty tò twaadsòoy.

3.14 Jòts ja nimakmajtsk twiwijch pòn ja ejtp myòòtwidetwampy, jòts pòn tniga'ama'adyip ja ógyajpxy ja ómyadya'aky;

3.15 xjats ja ktutujkmòoy jòts ja tyiktso'òktit ja pamaa'y, jòts ja miku' ja tyikpidsò'òmdit midi ja jaa'y winaaagin myòòt'ajttip. Jade'en tyajky ja kutujk.

- 3.16 Nimakmajtsk idø'on ja jaa'y jam wyinaty: jam ja Simón wyinaty pøn nayide'en yiktejp Pedro;
- 3.17 jøts nay jam ja Jacobo wyinaty møøt ja y'uch Juan, ja Zebedeo y'unaj'jk midi xøbajtøø Boanerges, ja idø'on tyijpy midi møk møk ja jaa'y myigajpxtip ejxim ja anaaw pyijy, ka'ap idø'on chø'øgidi;
- 3.18 Nay jam ja jaa'y wyinaty midi txøøw'ajtip Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo ja Alfeo y'u'nk, Tadeo, jøts ja Simón midi tsoo'mp canaangit jaa'y y'etjotp,
- 3.19 jøts nay jam ja Judas Iscariote wyinatymi midi tkøyajk ja Jesús.

Ku ja Jesús yiknimaay jøts ku miku'

myøk'ajtin ja tyiktuujni

- Xjats ku ja Jesús wyimbijty kojpkøjxp, winets pyabøjkpitøjk ja tmøøtøjkiyi'ñ tøjkjøtpy,
- 3.20 jøts ja jaa'y yikxon ñamyujkidi jadigojk, nigidibaat ja Jesús y'ukaañidi møøt ja pyabøjkpitøjk.
- 3.21 Xjats ku ja Jesús myigu'uk ñimadojiyøø jøts ku ja jam wyinaty, winets ja ñimejni jøts ja yiktsoonwa'añi kumi jade'en ja wyinaty wyinmaydi jøts ku myø'øty ja Jesús.
- 3.22 Nayi tø ja kajpxwejpitøjk wyinaty myeemidi jam pøn tsoo'ndip Jerusalén, xjats ja wya'andi:
—Miku' windsøn yø jaa'y myøøt'ajtpy, ja Beelzebú, ja yø tyamøj paty yø myayi jøts yø tyikpidsimy myimiku' midi yø jaa'y jadu'uk myøøt'ajttip.
- 3.23 Xjats ja Jesús twaadsøoy ja jaa'y, jøts ja ttukwinjawiwya'añ tu'uk ja madya'aky, paty ja wya'añ:
—¿Sudso ndejint miku' kø'øm ñankpyidsømiyit aguwanikøjxp?
- 3.24 Jøts nayide'en ku tu'uk kajp ñawya'kxyi, jøts ja tsep ttundi agø'ømyi, ka'ap ja kajp jeky y'ity, jaty ja jaa'y jadi'iñi ñankyixyidi;
- 3.25 nayide'en yjaty ku jaa'y ñachiigyidi ni'u'nk ni'unaj'jk, ka'ap ja jeky chøønidi.
- 3.26 Jøts ku miku' kø'øm ñañibidø'øgiyit, tø dø'on ja wyinaty kyawindiy, ñankyudigøjyip idø'on ja wyinaty kø'øm.
- 3.27 'Nipøn midsep jap jadi'iñi kyatøki jap jotmøk jaa'y tyøkjøtpy, kunim ja tkøwøøndit tpakwøøndit; winetnimts ja tøkøjxidit ja pyikta'aky. ¿Ti sudso øts yø jaa'y jeexyip ja miku' ndukmajtsu'uty kuk øts ja miku' windsøn jawyeen tø ngamimada'aky?
- 3.28 'Janch meets idø'on nnojmi, jøts ku ja jaa'y ja pyøky tuki'iyi yikmee'kxy, tuki'iyi yikmaa'kxkixy ja ka'øñigajpxy ja ka'øñimadya'aky;
- 3.29 ja' nijuuni kyayikpojkipimaa'kxp pøni pøn tka'øñigajpxp tka'øñimadyakp ja Espíritu Santo, ejtp ja pyøky ja tmi'ity.
- 3.30 Ja'agøjxp ja Jesús jade'en wyaañ ku ja wyinaty jade'en tø yiktijy jøts ku miku' ja tmøødi, jøts Espíritu Santo tkamøøt'aty.

Ja Jesús tyaak jøts ja y'uch

- 3.31 Waani y'ijty, xjats ja Jesús y'uch yja'ttøø møøt ja tyaak, jøts ja jap tøk'agi'py wya'k'øyiidi, japts ja tñankwyaadsojidøø ja Jesús.
- 3.32 Winets Jesús ja jaa'y ñimaajyøø pøn ja jap wyinaty wingon windsinaajyip, yide'en ja wyandøø:
—Ixap ja mdaak y'awijxy tøk'agi'py møøt ja m'uch, mets myik'ixaapy.

3.33 Xjats ja tnimaay:

—čPøn øts idø'øn xuktaak'ajttip, jøts pøn øts idø'øn xuk'uch'ajttip?

3.34 Winets ja twin'ejxji'jky ja mayjaa'y, jøts ja tnimaay:

—Yø' øts idø'øn ndaak'ajtpy, jøts yø' øts idø'øn n'uch'ajtpy pøn øts ya wingon xwindsinaadyip.

3.35 Ja' øts idø'øn n'uchip, jøts ja' øts idø'øn ndaagip pøni pøn tpadundip sa ja Dios chojkin.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja jaa'y**midi nøjkx neppi**

4.1 Xjats ja Jesús jadigojk yik'ixpøjktøjkijyii'n jam mejpya'am ma ja jaa'y ja ojts ñimiñiyi may'ampy, jøts ja jam ñañimukpajtidøø. Ku dø'øn ja jade'en janch namaydi, winets ja Jesús tyøjkijyii'n jam barkijotp midi wyinaty nøøjotp, jamts ja y'ixaajky jøts ja mayjaa'y jam nøø adsayjotp tyandøø.

4.2 Jamts ja tyik'ixpijky jade'en, may ja ejxpajtin madya'aky ja jam tnigajpxy, yide'en idø'øn ja tnimaay ja mayjaa'y ku ja jam yik'ixpijky:

4.3 —Øyim idø'øn xmado'odit: Tu'uk idø'øn jaa'y chøø'n ariin wøjpi.

4.4 Jøts ku dø'øn ja ojts twøjwidity ja tyømt, winet ja tømt waani ñaxkidaajky jam tuu'ba'am, ja'ats ja joon jam ñimeen jøts ja wā'ats tpeemujkijxy.

4.5 Nayide'en ja tømt jam waani ñaxkidakmøø tsaajotp ma ja naajx øy kya'ity; xjats ja ariindømt jam janch tsojk myujxy, kumi ka'ap ja naajx wyinaty myajpxyi.

4.6 Jøts ku ja xøø'an myiñ, winets ja tyiijch, ja'agøjxp idø'øn ja jade'en yjajty ku y'aats ajawi kya'ity.

4.7 Nayi naxkidaajk ja tømt jam kujp agujkp; jamts ja yjanchni'aa'mbejty ku ja kujp yikxon yondøø jøts ja jade'en kyatømiyii'n.

4.8 Nayi naxkidaajk ja tømt jam øñaxjotp. Ojts ja yikxon yøñ, yikxon ja jam yjanchtømiyii'n midi'ibi ee'pxmajk ja pyajkwimbejt tu'ukpi tømt, midi'ibi tugi'pxy pajkiyii'n, jøts midi'ibi magøpxy, jade'en ja ariindømt pyajkpejty.

4.9 Xjats ku ja Jesús jade'en myadyakijxy, winets ja tnimaay ja mayjaa'y:

—iPøni pøn ja'gyukiwyampy, wan tja'gyuki!

Tigøjxp idø'øn ja Jesús ejxpajtin**madya'akyøjxp ja y'ixpøjkin tyaky**

4.10 Xjats ku ja mayjaa'y choo'ndi, jøts ja Jesús jam tyaañ, winets ja tyiktøødi ja namakmajtsk pyabøjkpitøjk, jøts nay ja pyabøjkpitøjk pøn ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, ja' ja ñijawiwyañdip ti dø'øn ja madya'aky jade'en tyijpy, sudso ja yikja'gyuki.

4.11 Xjats Jesús ja ñimaajyidøø:

—Meets nugo myiktukmadoop ja' midi ka'ap y'ijty yikniñawi pøni sa ja Dios kyutujk y'ejxi tyiyi midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y; jøts pøn øts ngutujk xkababøjkidip ka'ap ja jade'en tiy yiktukmadowdi, ejxpajtin madya'akyøjxp ja yiktukmadowdi;

4.12 jøts ja jade'en kyawinmaa'nbyaattit ku ja ti tjaniwinmayidi, ka'ap ja tmadoogukidit pøni sa jaty ja yjayiknøjmidi, paty idø'øn ja jade'en yjatti ku øts ja kø'øm xkajanchjawidi, kø'øm idø'øn ñadyuñidi paty ja pyøky kyayikmaa'kxtit.

Ku ja Jesús tñigajpxy sudso d'øñ

yikja'gyukit ku jaa'y neppi ñijkxy

4.13 Winetnimts ja wyaañ:

—¿Ka'ap xja'gyukidi yø ejxpajtin madya'aky, sudsomts meets ja xjanchja'gyukigyøxt jadu'uk ja ejxpajtin madya'aky?

4.14 Pøn ja ariindømt twøjp, jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky tkajpxwa'kxp.

4.15 Jøts winaagin jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tuu'ba'am: y'amidoodujktip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ku ja jade'en tmadowdi, winets ja miku' ja jatyi ñimiñidi jøts ja pyøjkxyidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja wyinaty tø y'ukjotøkiyidi.

4.16 Nayide'en ja jaa'y winaagin n'ukpiktaajkma'ant ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tsaajotp: pyatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ñixyondakni, jøts kumi ka'ap ja tmimøk'etti,

4.17 jade'en ja yjatti ejxim ja ariin y'aats ajawi kya'ityin; ka'ap ja jeky tmi'etti ja'agøjxp ku ja tku'ayo'ombaadidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, winets ja tmajstutu'utti, ka'ap ja tu'ugyi tpadundi.

4.18 Nayide'en jaa'y winaagin yjatti ejxim ja tømt midi jam yikwøj kujp agujkp: yjapatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky,

4.19 jøts ja' ja ne'egi tyajotigøødyip ja pyikta'aktyi ja jujky'ajtindi midi ya naxwiñ, ja' møjtojkidip jøts ja tyikudigø y ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ja jaa'y tkayikwingaxøøktit ja Dios kyajpxy.

4.20 Ja jaa'y nayide'en winaagindi pøn tpatmadoodip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky jøts ja yjotøkiyidi, winets ja tyikwingaxøøkti jade'en ejxim ja tømt midi yikwøjp jam øñaxjotp. Winaagin ja jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi tyøøm tyikwimbejtp may, midi'ibi ee'pxmajk pajkiyññ, midi'ibi tugi'pxy jøts midi'ibi magøpxy.

Niti jadi'ñi kyatañ, kuwañim ja tyimyiknijawi

4.21 Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—¿Ti ja' ndejint jaj wya'añ jøts ja yiknijupt jap kajuun patki'py, uk jøts ja yikpikta'akt jap maabajt patki'py? Ka'ap ja jade'en pøn tyiktuñ, køjxp ja yikpikta'aky, jamts ja yjajy.

4.22 Ti yjawi ka'ukyikpatp ku ti yjayu'uch'ity, ti tunk uk ti winmaa'ñ yjawi ka'ukyiknijawip ku ti yik'amaa'tsk'aty.

4.23 Jamxi mdatskti, tamadowdi yikxon.

4.24 Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Øyim xpatmado'odit yø ixpøjkin midi myiktukmadoodip. Nayide'en meets ja wijy'ajtin myikmo'ot pøni sa meets ja jaa'y xukniweji ja Dios y'ixpøjkin; jøts mjaaktyimñijawip meets ja jawaani pø xmadoopxi meets yam køøm.

4.25 Jaaktyimyikmøøpy ja wijy'ajtin ja' pøn ja'gyukip; jøts pøn kaja'gyukip, jaaktyimyikpøkøjxp tuki'iyi ja' ja wyijy'ajtin.

**Ku yiknimadyaajky ja tømt midi
mujxp jøts midi yomp**

4.26 Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Jade'en idø'øn ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint sa ja jaa'y yjatyin ku tyømt ja twøjy naxjotp;

4.27 mya'ay ja koots pyidi'iky ja jøpy, najxpts idø'øn ja xøow tsuu jade'en, mujxp ja tømt jap, yomp idø'øn ja jap, jøts ja jaa'y ka'ap tnijawi tigøjxp idø'øn ja jade'en yjaty.

4.28 Jøts kumi ja naajx idø'øn ja jade'en ñamyayi kø'øm nanntyøømbidsøjmiyip; ku jawyeen pyidsimy ja ariindeky, jøtsnim ja kyojki, jøtsnim ja tyøømbajtini;

4.29 kuts ja myijay, winets ja jaa'y choondi jøts ja twejxwa'andi, kumi tø ja ariin wejxk'aats tpaaty.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja mortas tømt

4.30 Nayide'en ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—¿Ti ja Dios kyutujk møøt ndami'ejxi'int midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, ti ixpøjkin ti madya'aky ja ndamimado'owint?

4.31 Jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint ejxim ja mortas tømt midi yikwøjp jam naxjotp. Ka'ap jadu'uk ujtspajk te ya naxwiiñ midi janch mutsk sa ja møj mortas tøømdin;

4.32 jøts ku ja yikwijy, janch yikxon ja yøñ, wyinajxkiixpy ja tuki'iyi ja ujts midi yikjagyajp jap kemyjøtpy, yikxon ja janch møj y'awaji y'axeeñi, japts ja joon patki'py y'aptso'okti.

**Tigøjxp ku Jesús xumi jade'en tyik'ixpijky
ja jaa'y ejxpajtin
madya'akyøjxp**

4.33 May ja Jesús ja jaa'y jade'en ejxpajtin madya'akyøjxp tyik'ixpijky ku ja tnanky'ixpøjkøø ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jade'eñi paat ja y'ijty tmadya'aky mabaat ja kø'øm tnajtsjawi ja jaa'y tñimadowdi.

4.34 Jøts ejtp idø'øn ja Jesús jade'en tyik'ixpijky ja jaa'y ejxpajtin madya'akyøjxp, jøts tyukmadøøpy pyabøjkpitøjk ja wa'ats pøni ti dø'øn ja jade'en tyijpy.

**Ku ja Jesús tyiknajxy ja møk poj, jøts ku ja
tyik'amøkiyi'ñ ja mejy**

4.35 Xjats ku kyoodsiyi'ñ ja et nay ja'abi xøow, winets ja tnimaay pyabøjkpitøjk:

—iWan tjaa'myindi jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am!

4.36 Xjats ja jade'en tminawya'kxidøø ja mayjaa'y, jøts ja jap barkijøtpy tyiktsoo'ndøø ja Jesús mayim ja jap wyinaty, ojts abikbyarki ja pyadsøøñidi, ja' ja ojts tmøøtnøjkxti.

4.37 Xjats ja poj jam janch møk myiñ, jøts ja nøø møk'ampy y'adøtspinaxwa'jky, yikxon ja yjanchtojmji'jky jøts ja kom nøø tyøjkii'ñ jam barkijotp, ujtstnip ja wyinaty.

4.38 Jamts ja Jesús wyinaty mya'ay barki ix'am, tø ja jam wyinaty ñagyukøyi; winets pyabøjkpitøjk ja ojts yuxyi, jøts ja ojts ñii'mxyi:

—iWindsøn! ¿Kidi mdsø'øgi ku nnøjøø'kxin uk ku n'oo'kin?

4.39 Xjats ja Jesús pyidi'jky jøts ja møk twingugajpxiyii'ñ ja poj; jøts yide'en ja mejy tnimaay:

—iMimadook øts et, kidi m'adi'ich!

Winets ja mejy jatyi y'amøkiyii'ñ jøts ja tu'ugyi tyaañ.

4.40 Xjats ja tnimaay pyabøjkpitøjk:

—¿Jadits ku mdsø'øgidi, tigøjxp ku ø xkajanchjawidi?

4.41 Winets ja yjanchø'jkidøø, yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:

—iPønimts idø'on ya'at ndejint, sudso poj sudso mejy yø myimadøyi!

Ja Gadarit jaa'y pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi

5.1 Xjats ja ttayø'ønajxtøø ja nøø, jøts ja yja'ttøø jam nøøba'am ma dø'on ja naajx wyinaty txøøw'aty Gadara.

5.2 Xjats ku ja Jesús yø'øpyidsiimy jam barkijotp, winets jaa'y ja tu'uk ñimejnøø midi jam wyinaty tsoø'mp jam kami santijotp ma ja oo'kpi ñaxøkidi, miku' ja wyinaty myøøt'ajtpy.

5.3 Jam idø'on ja wyinaty tyimchinaadyakni ma ja oo'kpi ñaxøkidi, jøts ka'ap idø'on ja pøn pujx kadeen y'uktagixojsiniyi y'uktabakxojsiniyi.

5.4 Kumi tø ja wyinaty kawinaak ojk jade'en yjayiktuñ, xjats ja jatyi ttapoti, jadi'iñi ja pu'xk tanuki, ejtp idø'on ja jade'en txumituñ jøts ja jade'en nipøn kyamayi.

5.5 Ejtp idø'on ja xyumiwidity xinaxy tsunaxy, jam ja kojpkøjxp jam ja kami santijotp muum chabaawidity, jøts tsaaj ja jam kø'øm yjanchnadyuktatsaachiyi.

5.6 Xjats ku ja jagamyi t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ojts putyi tniinjky jøts ja twinguxanaay,

5.7 yide'en ja møk'ampy tnimaay:

—¿Jesús, Dios U'nk, ti ø xanimemp, sa ø xunwa'añ? Njanchminuu'kxakpy tun may'ajt Dios køjxpit, kidi ø xyik'ayo'ombaaty.

5.8 Ja' idø'on ja jade'en kyua'a'aniyii'ñ kumi yide'en Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyi:

—iMiku', majtstu'ut yø jaa'y!

5.9 Xjats ja Jesús wyangojmoø:

—¿Ti me mxøøw?

Winets ja miku' y'adsøøy jam jaa'y y'am yjotp, jøts ja wyaañ:

—Legión øø nxøøw, ja'agøjxp ku øø nnamayi.

5.10 Yikxon idø'on ja tjanchminuu'kxa'jky ja Jesús, jøts idø'on kyayikajxpidsø'ømt jam naajotp ma ja wyinaty chøøni.

5.11 Jøts kumi jamdam magyuch wyinaty tyimyjøø'kxwidejtmidi jam kojpk wingon,

5.12 xjats ja miku' ñuu'kxaktøø, jøts ja wyandøø:

—Tanigajxk øøts yø kuch; wan øøts jam ttøki.

5.13 Xjats ja Jesús tyajky ja tiy'ajtin, yikajjt idø'on ja jade'en, winets ja miku' tmajtstuttøø ja jaa'y, jøts

kuch ja tñimajtskojmidi, ja' ja tyatøjkidøø. Namajtsk milin idø'øn ja kuch jam wyinaty tyanidi, ja'ats kø'øm ñanktyejmidøø jap jaa' jutjøtpy jøts ja nøøjøtpy tyimñaxkidaktøø, japt ja ñøøjøø'kxkøxtøø.

5.14 Xjats ja jaa'y ojts kyakøxti pøn jam wyinaty kuch'ejxtip, jøts ja t'atsnimadya'akwa'andi jam møj kajpjøtp, jøts nayide'en jam kamjøtp. Winets ja jaa'y myendøø, jøts ja t'ejxwa'andi tñijawiwya'andi ti dø'øn wyinaty tø tyuñi.

5.15 Ja Jesús idø'øn ja ñimendøø, winets ja ojts t'ejxti ja jaa'y pøn wyinaty t'ukmøøt'ajtp ja miku' jøts ku ja jam chinaañi wet xøøw, tø ja yikxon wyejni kyajni; winets ja jaa'y yjanchø'jkidøø.

5.16 Pøn ja jaa'y wyinaty tø twin'ejxti, ja'ats ja tñimadyaktøø sa jaty ja wyinaty tø yjaty tø kyubety ja jaa'y pøn tmøøt'ajtp ja miku', jøts maagyuch ja nayide'en tñimadyaktøø ku ja wyinaty tø y'oo'køjxnidi.

5.17 Winets ja tminuu'kxakaktøø ja Jesús jøts wan ja jam tyimbyidsimy etjøtp midi ja ñax'ajttip.

5.18 Xjats ku ja Jesús tyøjkiyiñ jam barkijøtp, winets ja jaa'y ja ñimaajyøø midi ja miku' wyinaty jekyip t'ukmøøt'ajtp jøts ku ja pyadsoonwa'añiyi.

5.19 Xjats Jesús ka'ap tkupijky, yide'en ja tñimaay:

—Nøjkx mdøjkwindum, ninøjkx mmigu'uk jøts xukmado'ot ku Dios tø mjanchpudøkiyi, tamimadya'ak sudso Dios tø m'ayo'ijxyi.

5.20 Xjats ja jaa'y ojts ñijkxy, jøts ja tñimadyakwidejtøjkiyiñ kajp kajp jam Decápolis etjøtp sa Jesús ja wyinaty tø yjanchpudøkiyi; winets jaa'y ja ñigyumaap tjanchja'widøø.

**Ja Jairo ñøøx, jøts ja tø'øxyøjk
pøn ja nwindson'ajtim Jesús
wyet ojts ttojni**

5.21 Xjats ku ja Jesús wyimbijty jap barkijøtpy, ku ja ojts ñijkxy jam nøøba'am, winets mayjaa'y ja jam ñimejnøø, jøts ja Jesús jamyi tyaañ.

5.22 Tø dø'øn ja jam wyinaty tyañ ku jaa'y jam tu'uk yja'jty midi yik'ixpøjkp jam tsaptøjkjøtp. Jairo, ja' ja xyøøw'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ñagyuxendyaajkøø jam Jesús wyindum

5.23 jøts ja tjanchminuu'kxaajky, yide'en ja tñimaay:

—Jotkøjxnip øts n'u'nk xjap; men mgø' xanixajy, jøts myøkpøkt jøts yjujky'att.

5.24 Xjats ja Jesús ojts tpanijkxy ja jaa'y; namay ja ñøjkxti, may jaa'y ja janchpadsø'nøø, yikxon ja yjanchyik'atejmujky.

5.25 Jamts ja tø'øxyøjk wyinaty tu'uk jam mayjaa'yjøtp midi wyinaty pøjkp, myakmajtsk jumøjtíp taxnaxyi ja wyinaty tø pyaajtniyi, jade'en jumøjt ja wyinaty kujk tmi'ity ja pa'am.

5.26 Yikxon ja wyinaty tø tku'ayowi ja pya'am ku tsøyiibi ja may tjayiktuñ, tø myeeñu'nk ja wyinaty tyik'oo'køjxni pøni wine'en ja jam wyinaty tmøødi, jøts niwine'en ja wyinaty tø tkadamøkpiky, ne'egi ja pa'am yjinax'adøtsni.

5.27 Xjats ku ja ojts tmadøy jøts ku yiknimadya'aky ja Jesús, winets ja tpamiñ jap mayjaa'yjøtp, jøts ja ttojni ja wyet.

5.28 Kumi yide'en idø'øn ja ñawya'añiyi: “Ja'ayi øts wyet inet yø ndojnit, tso'okp øts inet jaty.”

5.29 Xjats ku dø'øn ja jade'en ttuñ, winets ja taxnaxyi jaty y'amøkiyiñ; tyimyja'wiyiñ ja kø'øm jøts ku ja wyinaty tø chø'øky ku pya'am ja wyinaty tø ñaxy.

5.30 Xjats ja Jesús tja'wiyiñ, jøts kudam ja wyinaty tø tyiktsø'øky tu'uk ja jaa'y ku ja myøk'ajtin ja wyinaty tø tyik'awa'añ; xjats ja t'ejxwimbijty ja mayjaa'y, jøts ja ojts tyikty yide'en:

—¿Pøñ øts nwet tø xojni?

5.31 Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoji:

—Jabi kawine'ents ja jaa'y mjanch'atejmuky, jøts mjanch'ukwa'añ: “¿Pøñ ø xomp?”

5.32 Ejxwidejtp idø'on ja Jesús, ja' ja tyimy'ejxwampy pøñ idø'on ja wyinaty tø yjatyimy'uktøñi.

5.33 Winets ja tøøxyøjk tsø'øgi yjanchyikmibejpnii, ñija'wipts ja' jøts ku ja wyinaty ja tyaxnaxyi tø ñaxy, xjats ja ojts twinguxanaay'øyi ja Jesús, tyamimadyakøjx ja tuki'iyi pøni sa jaty ja y'ejxi tyiyi.

5.34 Winets ja Jesús tnimaay ja tøøxyøjk:

—Ja'agøjxp u'nk tø mdsø'øky ku ø tø xjanchjawi. Nøjkxni, Dios mgunuu'kxip, jøts kidi pa'am m'ukpaajtñiyi.

5.35 Ixammim ja Jesús jade'en wyinaty wya'añ, ku jaa'y jam yja'ttøø midi wyinaty tso'ondip jam møjaa'y tyøjkwindum, ja møjaa'y midi wyinaty tump jam tsaptøjkjotp, xjats ja yiknimaay:

—Tø ja mnøøx y'oo'kni. ¿Tiku yø windsøn nugo xyikjotkøjx'adi'ich?

5.36 Myadøøpy idø'on Jesús ja' ku ja møjaa'y jade'en yiknøjmi, xjats ja tnimaay:

—Kidi mdsø'øgi; ja'ayi amumjoojt xjanchjawit.

5.37 Jøts ja ojts ñøjkxti, ka'ap ja Jesús tkupijky ja mayjaa'y jøts ja myøøtwidetiyyt, Pedro ja nugo myøøt'ajt, møøt ja Jacobo, jøts ja Juan midi ja Jacobo y'uch'ajtpy.

5.38 Xjats ku ja jam yja'ttøø ma ja jaa'y jam wyinaty chøøni pøñ tump tsaptøjkjotp, winets ja ojts t'ixy jøts ku ja jaa'y nugo xem yam y'adøtsnidi, pømbi jap waani yaxp, jøts pømbi jap janch møk yaxp.

5.39 Xjats ja Jesús tyøjkii'ñ jap tøjktøtpy, jøts ja tnimaay ja jaa'y:

—¿Tiku jadine'en mna'amdi, jadits ku mya'axti? Ka'ap yø kiixyu'nk y'øøky, maap yø'.

5.40 Winets ja jaa'y ja ojts tnixe'ekti. Xjats ja Jesús t'ixkajxpidsømgijxy ja jaa'y, nugo u'nkteety u'nktaak ja ojts tmøødi jøts ja pabøjkpitøjk midi ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, xjats ja tyøjkii'ñ ma ja kiixyu'nk jap wyinaty,

5.41 jøts ja ojts tnixaji kyø'køjxp, yide'en ja tnimaay:

—Talita, cumi —yide'en idø'on ja tijy: Mets u'nk idø'on nnimaapy, pidø'øk.

5.42 Xjats ja kiixyu'nk jaty tyanaagyukii'ñ jøts ja yøøbyijky jadigojk, makmajtsk ja yjumøjt ja wyinaty. Winets ja jaa'y yjanchø'jkityigøødyøø ku ja jade'en t'ejxtøø.

5.43 Jøts ja Jesús møk'ampy t'ane'emy ja jaa'y, jøts ka'ap pøñ ttuknijawidit ku ja kiixy jade'en wyinaty tø yjujkyiky, yide'en ja møjaa'y yiknimaadyøø jøts wan kyaaky tmo'odi ja kiixyu'nk.

Ku ja Jesús yja'jty jadigojk Nazaretit kajpjotp

6.1 Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñøjkxnimøø jadigojk y'etjotp, ja pyabøjkpitøjk ja myøøtnøjkx.

6.2 Xjats ku tpaajty ja poo'kxin xøøw, winets ja yik'ixpøjktøjkii'ñ jam tsaptøjkjotp. Jøts ja mayjaa'y pøñ ja wyinaty patmadojiyip, ñigyumaap ja tyimyja'widøø ku ja jade'en yik'ixpiky, xjats ja wyandøø:

—¿Ma yø jade'en tø y'ixpiky? ¿Ti wijy'ajtin yø jade'en tø yikmø'øy, jøts sudso yø jade'en ja tunk tjaty midi naxwii'ñit jaa'y ni tu'ugin kyajajtip?

6.3 ¿Ti kidi ya'at ja tsajtspi, ja Mariyixi yø y'u'nk, ja Jacobo y'ajch, møøt ja José, møøt ja Judas, jøts ja Simón? Pø yø'øxi ja y'ajch'ajtip, jøts nayø' ja kiixyuna'jk y'ay'ajtip pøñ ya tsinaadyip, ¿kidi?

Jade'en ja wyandøø, xjats ja jade'en tkamibøjkidøø ja Jesús y'ixpøjkin.

6.4 Winets Jesús ja ñimaajyidøø:

—Niduki'iyi jaa'y twindsø'ogidi ja Dios kyugajpxy, ja'ayi ja nugo kawindsø'jkiyip pøn ja myigugajp'ajtpy, pøn ja møøt tyukjaa'y'aty, jøts pøn ja myøøtsinaapy jam tyøjkjotp.

6.5 Xjats ja jam jade'en niti tkatuuñ, nugo ja waani tyiktsø'jky ja pamaa'y ku ja ojts tkønixajy.

6.6 Jøts nugo ja jadi'iñi tkumaa'yiyiñ tkudajiyiñ ku jaa'y ja kyajanchja'wiyøø. Xjats ja jade'en kajp kajp wyidijty ma jaty ja kajp jam wyinaty wingon tyañ, jamts ja yik'ixpijky.

Ku ja Jesús tkexy ja pyabøjkpitøjk kajpxwa'kxpi

6.7 Ku døø'n ja wyinaty jade'en tø yik'ixpiky, winets ja tyaa'jxiyiñ ja myakmajtskpi jaa'y, jøts ja tpagejxy namajtsk jaty, ojts ja tkutujkmøøgyixy sudso ja kuwani tyikpidsø'ømdit ja miku'.

6.8 Yikxon ja ojts t'ane'emy jøts ja niti tkako'ondit ñiduu'yø'yik, nugo tyajk ja ja'ayi kyaptip. Ka'ap ja ti tminøjkxtit, ni pejni, ni tsapkaagyi, ni meeñi, niti tkako'ondit.

6.9 Nugo kyø'øku'nk ja ja'ayi ttuktawa'agidit, jøts nijan tu'ugyi twetstet, ka'ap majtsk, jade'en ja yik'ana'amdøø.

6.10 Xjats ja yjaaktyimyiknimaadyøø:

—Ku muum tøjkojty mdøkidit, tu'ugyi mja'ta'aktit, jam idøø'n mja'attit mdsoondit kunim mdsoondit jam kajpkøjxp, winetnimts mbidsø'ømdit jam.

6.11 Jøts pøni magajp mgayikupøkt, pøni ma pøn niwine'enin mgapatmadoowa'añidi, jøts ku jam mdsoondit, winets pu'ux xwinaptit mdekyøjxp, jøts jade'eñi xuk'ejxtit jøts ku jade'eñi tø mnañiwa'achidi. Janch øts idøø'n nwa'añ, janch meets idøø'n nnøjmi, ku Dios mye'ent tu'ukpi xøøw jøts tiidyunwa'ant ja jaa'y, winets ja kajp nøjx jinaxy yiktiidyuñ pøni ma mgayikupøkti, jøts ne'egi ka'ap ja Sodomit kajp møøt ja Gomorrit kajp jade'en nøjx yiktiidyundi sa ja nøjx yiktiidyundi.

6.12 Xjats ja pyabøjkpitøjk ojts choondøø, jøts ja ojts yide'en kya'amaawydetti jøts wan ja jaa'y chinaa'yin tyiktigatsti, wan tja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja kya'øyjaa'y'ajtindi pøni sa ja wyinaty tø chøøni.

6.13 Jøts may ja nayide'en tyikpidsømdøø ja miku' midi jaa'y jam wyinaty myøøt'ajttip, jøts ja nayide'en tyiktsøktøø may ja pamaa'y ku aceite ja ojts ttajaaxti.

Ku ja Juan Bautista ja o'jkin tpaajty

6.14 Xjats ja windsøn Herodes ja tñimadøøy ku ja Jesús øy pøn jaa'y ñija'winiyi jøts ku ja tyikutuky, winets ja Herodes wyaañ:

—Ja Juan midi ja jaa'y ojts tyiknøbety, ja' inet tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

6.15 Xjats jadu'ukpi jaa'y ñømidi:

—Elías ja'.

Jøts pømbi wamip:

—Dios ja' kyugajpxy, nayide'en sam jekyip myemidi ja Dios kyugajpxy.

6.16 Winets ja Herodes wyaañ ku ja jade'en tñadøøy:

—Ja Juan inet ja' pøn øts ojts nnankyajtspøødyi ja kyubajk, ja' inet yø tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

Jade'en ja Herodes wyaañ.

6.17 Kumi ja' ja wyinaty tø tsumy, ja' ja wyinaty tø tkøwiññ tprakwiññ jap puxøjkjøtpty ja'agøjxp jøts ja Herodías yjotkujk'att, ja tø'øxyøjk pøn ja Felipe jawyeen y'atsnidø'øxy'ajt, pøn ja Herodes wyinaty tø t'atskap'aty. Ja'ats ja Herodes nugo myøøtsinaapy.

6.18 Paty ja Juan ja wyinaty yide'en tø ñii'mxyi:

—Ka'ap kyutuky i jøts m'uch ja ñidø'øxy nugo xmøøt'atit.

6.19 Xjats ja Herodías wyinaty jade'en tø tjanchmi'ambiky ja Juan jøts ja tyimyik'ookwa'añ, xjats ja ka'ap tmiwinmaa'nbyaaty sudso ja t'ukyik'oockt;

6.20 kumi ñija'wip ja Herodes wyinaty jøts ku ja Juan wyinaty øy tsuj yjaa'y'aty ku pøky tkamøødi, paty ja tšø'øgi jøts paty ja ñidø'øxy ja sã tkaduktuñ. Pyatmadoojip yikxon ja kyajpxy ku ja Juan janch tsuj myadya'aky, øy ja mabaat tjaganimadøy.

6.21 Xjats ja tiempi tpaajty ku ja Herodías jotkumoni wyaañ sudso ja tyik'oockt ja Juan. Winet et ja Herodes twaadsøøy ja tyumbitøjk migaabyi mi'ukpi, ja'agøjxp ku syandi xøøw ja wyinaty tyiknaxy. Ja may soldadi windsøn ja wyaadsoow møøt ja riki jaa'y, jøts nayide'en ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip Galilea.

6.22 Winets ja Herodías ñøøx tyøjkii'ññ jap ma ja jaa'y jap wyinaty kyaydi y'uukti jøts ja jap y'eich, xjats ja Herodes ja ojts tjanchuj'ixy ja y'ajtsk, nayide'en ja jaa'myidi pøn ja jap wyinaty myøøtkaapy.

Winets ja tñimaay ja kiixy midi jap wyinaty tø y'ech:

—Amidook øts pøni ti mdsøjkpy, nyakp øts inet øy midi.

6.23 Ojts Dios ja ttuk'ixy jøts ku ja tmo'ot pøni ti ja kiixy kø'øm y'amidøøpy, pikta'aky paat kutujk paat ja kukwa'kxy tyakwa'añ.

6.24 Xjats ku ja kiixy jade'en tmadøøy winets ja pyidsiimy, jøts tyaak ja t'atsnimaay:

—¿Ti n'amido'op?

Xjats ja ojts ñii'mxyi:

—Ja Juan kyubajk m'amidoojiyip pøn ja jaa'y tyiknøbajt.

6.25 Winets ja kiixy jatyi tyøjkii'ññ nay jap ma ja windsøn jap wyinaty, jøts ja tñimaay:

—Ixyamyi ndsøky ja Juan kyubajk pøn jaa'y tyiknøbajt, ja' øts kyubajk xmøøjyip txyjøtpty.

6.26 Winets ja windsøn yjanchjotmay'oo'kpijky ku ja kiixy jade'en wyaañ; jøts kumi tø ja wyinaty Dios ttuk'ejni jøts ku ja tyakt tuki'iyi pøni ti ja kiixy y'amidøøpy, tø migaabyi mi'ukpi ja wyinaty jade'en tmadowdi, xjats ja jade'en sã tkanimaay, kyupøjk ja' midi idø'on ja kiixy wyinaty y'amidøøpy.

6.27 Jatyi syoldadi tu'uk tkejxy pøn wyinaty y'eix'ejtíp, jøts ja t'atsyikwinajkit ja Juan kyubajk, jøts tyikme'ent møkta'aky'ampy.

6.28 Xjats ja soldadi chøøñ, jøts ja ojts ñijkxy jap puxøjkjøtpty, japts Juan kyubajk ja ojts tkajtspo'jtiyi, jøts ja tyikmiñ txyjotp. Jade'en ja kiixy ja yikømøøy, jøts ja jade'en tmøøy ja tyaak.

6.29 Xjats ku ja Juan pyabøjkpitøjk ñija'wiyøø, winets ja yikpøkjø'knøø, ojts pyabøjkpitøjk ja yikpidø'øgiyi, ja' ja ojts yiknaxøkiyi.

Ku ja Jesús tyikaay ja nimagoxk milbi jaa'y

6.30 Xjats ja Jesús ja kyudanaabyi tminabyaajtøø, jøts ja ojts tyamimadyakixyi ti jatyi ja wyinaty tø

ttundi, jøts ti ja wyinaty tø ttuk'ixpøkti ja jaa'y.

6.31 Xjats Jesús ja tnimaay:

—Mendi, wan tjaa'myindi poo'kxpi ma et abak.

Ja'agøjxp idø'on ja jam jade'en ñøjkxwa'andi ku ja mayjaa'y ja myiyø'owyimbityidi myiyø'oy'adijyidi, niwine'enin ja yikxon kyakaydi kya'uukti.

6.32 Winets ja barki ja ttatøjkidøø, jøts ja ñøjkxtøø abak etjotp.

6.33 Mayjaa'y ja y'ejxidøø ku ja jade'en choo'ndøø. Yik'ejxkajp ja Jesús; xjats ja choo'ndøø pujtpim, kawinaak kajp ja jaa'y jam ñøjkxtøø jøts ja ojts t'anajxukti ja Jesús, jawyeen ja mayjaa'y jam ne'egi yja'ttøø ma ja wyinaty y'ukja'atwa'andi.

6.34 Xjats ku ja jam yja'ttøø, ku ja Jesús pyidsiimy jap barkijøtpy, winets ja t'ejxpaajty ja mayjaa'y, jøts ja ojts t'ayo'ixy ku ja jam yik'ayowim tyanidi mabyorreegin midi ñi'ejxpi ka'ejtp; jøts ja tyik'ixpøjktøjkiyiñ, jeky ja tyik'ixpijky.

6.35 Xjats ku ja et chuu'ñøø, winets ja pyabøjkpitøjk ja wingon ñimejnøø, jøts ja ñimaajyøø:

—Tøts ja et chuu'ñi, pø ka'afts ya pøn chøøni.

6.36 Kajxni yø jaa'y, wan tñøjkxnidi kamjøøjtty, wan tñøjkxnidi ma kajp wingon, jamts tju'udyit ja jii'kxy, kumi janch yu'oo'knidip yø'.

6.37 Winets ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Ka'ap idø'on mwa'ant, mo'odi chapkaaky, yikaydi.

Xjats ja pyabøjkpitøjk wyandøø:

—¿Nøjkxp øøts jøts øøts tsapkaaky n'atsju'uty majtsk magø'pxy denario, jøts øøts yø jaa'y nyika'aty?

6.38 Winets ja Jesús wyaañ:

—¿Ja winaak jap mdsapkaaktyi? Nøjkx x'ats'ejxti.

Xjats ku ja t'ejxtøø, winets ja tnimaadyøø:

—Magoxk ja tsapkaaky jap jøts majtsk ja ajkx.

6.39 Xjats ja Jesús tyikutujky jøts wan ja jaa'y wanjaty t'ixa'akti jam tsuxk miyjotp;

6.40 winets ja jaa'y y'ixaktøø tukpiky jaty, pømbi niwixijxmyajk ixaktøø, jøts pømbi nimagø'pxy.

6.41 Xjats ja Jesús magoxk tñixajiyiñ ja tsapkaaky jøts majtsk ja ajkx, winets ja ojts tpat'ixy yø tsajp, jøts ja ojts tkunuu'kxy ja tsapkaaky xjats ja ojts ttukwa'kxy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tmø'oy jøts ja ttaguma'adyit ja jaa'y jøts ja tyikwa'kxidit. Tuki'iyi ja jaa'y ajkx yiktagumaagyøjxtøø, ojts ja yikmøøgyøxti,

6.42 xjats ja kyaadyøø ku'uxyi;

6.43 winets ja tsapkaaky windank makmajtsk kach yikpøkmujky møøt ja ajkx windank.

6.44 Janch namay ja jaa'y jam wyinaty yjøø'kxti, ja yaa'dyøjk ja yikmachodøø nimagoxk mil.

Ku ja Jesús yø'oy jam mejwyingøjxp

6.45 Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tkugajxigiyjxy jap barkijøtpy, jøts ja ojts tyiknijky jawyeen jam Betsaida, kyajxjawyeeni jaa jøts ja nøø ja ttanaxtit. Xjats ja yjaaktaañ jøts ja jaa'y ja tminawya'kxit.

6.46 Xjats ku ja jade'en tminawya'kxøø ja mayjaa'y, winets ja ñijkxy Dios'ajot'ajtpi kojpkøjxp.

6.47 Jøts ja barki jam ja wyinaty kujk ñaxy mejkyujk'am ku ja et kyoodsiyiñ, jøts ja Jesús jam wyinaty nadyu'uk tø tyañ jam naxkøjxp.

6.48 Xjats ja ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ka'ap y'ukmaa'niyidi sudso tkaaptit ja nøø, ja'agøjxp ku ja poj wyinaty yø'oy wimbet'ampy. Xjats ku yjøpkyoos'ajty winets ja Jesús ojts tñinijky wingon ja

pyabøjkpitøjk, jadi'iini ja nøowingøjxp yø'øy, jøts tyimy'ukwinaxwampy ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty.

6.49 Ku ja ojts y'ejxpaadyi jøts ku ja yø'øy jam nøowingøjxp, winets ja pyabøjkpitøjk yjanchabaagaktøø, miku' ja wyinaty tø tyimwyinmaydi;

6.50 kumi tø ja wyinaty niduki'iyi t'ejxti, janch tsø'jkidip ja'. Xjats Jesús ja ojts myigajpxyidi, yide'en ja ojts yiknøjmidi:

—iJotmøkpøkti; øts idø'on, kidi mdsø'øgidi!

6.51 Xjats ja kyøxpejty jam barkijotp mā ja jam wyinaty, jøts ja poj jatyi ñajxy; ñigyumaap ja tyimya'widøø,

6.52 kumi ka'anim ja wyinaty tnijawidi yikxon pøni pøn ja Jesús, øy ja tsapkaaky ja' tjajykmai, janch kujuun idø'on ja'adi, ka'ap idø'on ja tja'gyukidi.

Ku ja Jesús tyiktsøøjkky ja mayjaa'y jam Genesaret

6.53 Xjats ja ttanajxtøø ja mejy, jøts ja ojts yja'atti jam Genesaretit jaa'y y'etjotp, jamts byarki ja ojts tmixojtspatti nøøba'am.

6.54 Ja'ayi ja pyidsømdøø jap barkijøtpty, winets ja Jesús jatyi yik'ejxkajpy.

6.55 Jøts ja jaa'y jatyi ttukmadow'abidsømdøø ja myigu'uk mā jatyi ja kajp jam wyinaty jøts ku ja Jesús tø yja'aty, xjats ja jaa'y tkiyja'tpinibøjkidøø maabajtkøjxp ja pamaa'y mā ja jam wyinaty tnijawidi ja Jesús.

6.56 Jøts ku ja Jesús yja'jty ømyadsowi, ku ja tniyø'øyi ja kajp møj mutsk, uk ku ja yja'aty kamjotp, ejtp idø'on ja jaa'y tuu'am tpikta'akti ja pamaa'y, jamts ja tminuu'kxa'akti ja Jesús jøts wyetpaa' ja wine'enin tyukpaadidit; jøts pøni pøn ja wet paajtiyip, jatyi ja cho'okti.

Ja ka'øwyinmaa'ñ ja jaa'y tyikpøkpyajtp

7.1 Winets ja Jesús yikniiiiñ mā ja jam wyinaty, ja fariseotøjk ja ojts ñimiini møøt ja kajpxwejpitøjk, pøn jam wyinaty winaa'gin tø choondi Jerusale'n.

7.2 Ja'ats t'ejxtøø kudam ja Jesús pyabøjkpitøjk kyøbujti ku kyaydi, jøts ka'ap idø'on ejxim ja møjaa'y chinaa'yin, ja'agøjxp ja ojts wenk tnigajpxti tniadya'akti.

7.3 (Kumi yide'en ja fariseotøjk kostumbri tmøøt'atti jøts nayide'en ja myigu'uk israelit jaa'y, ja' idø'on ja pyadundip pøni sa jatyi ja møjaa'dyøjk wyinaty tø y'atsøonidi, ka' pøn kyay kunim ja kyagøbujti may ojk, winetnimts ja wa'ats ñajawiyidi.

7.4 Nayide'en pøni pøn maayjotpty tsoo'mp, jøts pøni ku ja ka'ap kyøbujnim kawinaak ojk, ka'ap ja nayide'en kya'aty. May idø'on ja kostumbri jade'en midi ja pyadundip, ejtp idø'on yikpujy uujk'i'iñ, tsajptsøøy, møøt texy tas midi tum pujx, jøts maabajt, jade'en ja wa'ats tyik'etti.)

7.5 Paty fariseotøjk møøt ja kajpxwejpitøjk tnimaadyøø ja Jesús:

—¿Tigøjxp ku yø mbabøjkpitøjk jade'en ja kyø' tkapujti ku yø kyaydi sa ja møjaa'y chinaa'yin wya'añ?

7.6 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wya'añ:

—Meets win'øømbi, yikxon ja Isafas midi Dios kyugajpxy'ajtpy ojts tja'ay ja Dios kyajpxy ku ja wya'añ:

Nugo yø jaa'y jade'en y'aaw ttakajpxy ku øts yø xwindsø'øgi, jøts niwine'enin øts n'ayuujk yø xkaja'gyukiyi.

7.7 Niti yø kyawa'añ jade'en, øy øts yø mabaat xjawindsø'øgi, ja'agøjxp ku tyikyø'ødyi ja jaa'y ixpøjkin jøts wya'andi kuts ja nja'aji.

7.8 Nayide'en ja Jesús wyami:

—Jøts meets idø'on jade'en, kumi jade'en meets Dios kyutujk x'ixwejtsi, jøts xpadundi midi jaa'y kyostumbri'ajtpy: ja texpyujk, ja taspujk, jøts pøni ti jaty meets jade'en mdumpy.

7.9 Jade'en ja tnimaay:

—Janch wijy mee mnayjawiniyi jøts ku mgostumbri jade'en xpadundi, m'ixwijchp meets ja Dios kyutujk.

7.10

Øy ja Moisés yide'en yjawaañ: “Windsø'øgi mdeety mdaak”, jøts “Pøni pøn tyeety tyaak tka'ømyigajpxp, wan ja jaty t'øøky.”

7.11 Jøts ku meets, mdanigutujk'ajtpy meets ja jaa'y, ka'ap idø'on tyimy'aguwanikøjxpi jøts ja tyeety tyaak ja tyimwyindsø'øgit, wan ja tnøjmidi ja tyeety ja tyaak: “Ka'ap inet ixyam nbudøkit, ka' ti nmo'owa'añ, ja'agøjxp ku øts nbikta'aky tmøøt'aty Corbán.” (Corbán, ja' tyijpy ayuujk, tø ndamiyøxy ja Dios tuki'iyi nbikta'aky);

7.12 jøts ku ja jade'en wya'añ, nijuunits meets ja xka'uktukpudøjkyini ja tyeety ja tyaak.

7.13 Jade'en'ampy meets ja xka'ukyikmøjtøjkiñi ja Dios kyajpxy, ja'agøjxp ku ja mgostumbri xuk'ixpøkti xem yam ja u'nk ja una'jk, jøts nayide'en ja mdsinaa'yin xyikyø'ødyi.

7.14 Xjats ja tyajxmujkøjx ja jaa'y jadigojk, jøts ja tnimaay:

—Patmadooik øts ni'ijtyi, jøts xnimado'odit tu'uk ja ayuujk:

7.15 Niti jii'kxy jaa'y kyayikpøkyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy. Ja' jaa'y yikpøkyajtip midi tsoo'mp jam anmija'winjotp.

7.16 Madowdi yikxon, pø jamxi mdatskti, yø'øts mdamado'odip.

7.17 Xjats ku ja Jesús tminawya'kxøø ja jaa'y, winets ja tyøjkiyii'n tøjkjøtpy, japts pyabøjkpøtøjk ja ojts yiktiiyi ti ja'abi madya'aky jade'en tyijpy.

7.18 Xjats ja tnimaay:

—¿Ni meets paat yø xkanimadooni? ¿Ka'ap xnijawidi ku jaa'y niti jii'kxy kyayikpøkyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy?

7.19 Ka'ap jii'kxy tyøki anmija'winjotp, maatsjotp ja jii'kxy tyøki ma ja tinch, jøts pyidsimy ku jaa'y ñijkxy nawyiyø'øyibi.

Jade'en idø'on ja ojts tnigajpxy jøts ku jii'kxy tum wa'ats midi yikjø'kxp, ka' yikpøkyety.

7.20 Yide'en ja wyaañ:

—Ja' jaa'y yikpøkyajtip midi pidsømp y'anmija'winjotp.

7.21 Kumi jam pyidsimy ja ka'øwyinmaa'ñ ku jaa'y kya'øwyinmay, jam pyidsimy ku jaa'y ñiyaa'y ñidø'øxy ñabyøjkxiyidi, ku nadyu'uk jaa'y ñamyøøt'atyidi, ku jaa'y yikjaa'y'øøky,

7.22 ku jaa'y myeech, ku jaa'y wenk jaa'y pyikta'aky tsojkiyi, ku jaa'y ti tka'ødyuñ, ku jaa'y tyaay'aty, ku jaa'y najts'aaw najtsjoojt yjaa'y'aty, ku jaa'y myigu'uk ti ttami'ama'at'aty, ku jaa'y pyagajpxy, ku jaa'y ñamyikexyi, ku jaa'y niti tkawinmay.

7.23 Tum anmija'winjotp yø ka'ødyunk jade'en chøøñ midi jaa'y tyikpøkyajtp.

Ku ja Tirot tø'øxyøjk tjanchja'wiyii'n ja Jesús

7.24 Xjats ja Jesús jam chøø'n jøts ja ñijkxy Tiro jøts Sidón, jade'en ja et jam txøøw'aty ma dø'on ja ñijkxy. Xjats ku tøjck ja jam tpaajty jamts ja tyøjkiyii'n, ka'ap ja pøn t'uktuknijawiyw'añ ku ja jam. Ma ka'ap ja jade'en yjajty ojts ja jatyi yiknijawi.

7.25 Jatyi tøøxyøjck ja tu'uk ñija'wiyøø pøn ñøøxu'nk jam wyinaty miku' tmøøt'ajtp; ja'ats jam meen jøts ja wyinguxanaajyi.

7.26 Ojts ja tøøxyøjck wy'añ jøts ja Jesús tyikpidsøømt ja miku' midi ja kiixyu'nk jam wyinaty myøøt'ajtpy, sirofenicyit jaa'y idø'on ja tøøxyøjck pøn jam jade'en meen, jøts griego ayuujck ja kyajpxpy.

7.27 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Jawyeen øts ja israelit jaa'y nbudøkit, jøts meets ix'oojcknim.

7.28 Winets ja tøøxyøjck y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Janch jade'en teety, ka'ap kyajade'eni. Jade'en øts ixyam nnayjawi eyxim ja uku'ngin, jøts ja israelit jaa'y ndejint eyxim jaa'y una'jckin kyaydi, jøts ja kyaaky abu'xk tyika'adi jøts ja uku'nk ja jatyi tkaamyuky. Paty teety nnøjmi jøts mdu'ump may'ajtp jøts ø xpudøkit.

7.29 Xjats ja Jesús tnimaay ja tøøxyøjck:

—Janch idø'on mwa'añ; nøjckxti. Tø ja m'u'nk ja miku' myajtstuujtni.

7.30 Xjats ja tøøxyøjck ojts ñijkxy tyøjckjotp, kuts ja jam yja'aty jøts ja ñøøxu'nk ja tpaajty maabajtkøjxp. Ka'ap miku' ja wyinaty t'ukmøøt'ajtpni, tø ja wyinaty myajtstuujtni.

Ku Jesús ja nat jaa'y tyatsk tyik'awajtsiyi

7.31 Xjats ja Jesús jam choo'ngoymøø Tiro, jøts ja ñijkxy Sidón, tyimñajxts ja jam jøts magyajp ja ttanajxy jam Decápolis etjotp, jøts ja yja'jty ma ja mejy txøøw'aty Galilea.

7.32 Jamts jaa'y jadu'uk yiktaniamiñ pøn wyinaty nat, pøn wyinaty atoojts, ka'ap ja y'øgyajpxy, winets ja yiknimaay jøts ja kyø' ja ttanixajtp jøts ja tyiktsø'okt.

7.33 Xjats Jesús ja ojts abiky tsoo tyiknijckxy, ojts ja nadyu'uk tjiway ma ja mayjaa'y jam wyinaty, jøts kyøtsa'jx ja ojts tkudeji jap nat jaa'y tyatskjøtpy, ojts kyø' ja ttsujwyey jøts jaa'y tyoojts ja ojts ttpaajti.

7.34 Winets ja Jesús chajp'ixy, jøts ojts myøckxejy, xjats wyaañ:

—iEfata! —midi ayuujck tyijpy: iAwa'ats!

7.35 Winets ja nat jaa'y jatyi ja tyatsk y'awaajck, jøts ja tyoojts nayide'en y'øyiyyii'n, xjats ja jade'en kyajpxpijky øy, ojts ja yikxon y'awijy.

7.36 Winets ja Jesús yikxon ojts t'uk'ane'emy jawyeen ja mayjaa'y jøts ja pøn ka'ap ttukmado'odit; ku ja jade'en tnimaay, ne'egi jinaxy ja ojts tnimadya'akti.

7.37 Xjats ja jade'en ñigyumaap tjawidi, yide'en ja wyandøø:

—Tyum'ødyumpy øy ti; yikmadøøpy nat jaa'y, jøts yik'awijpy uum jaa'y.

Ku ja Jesús tyikaay ja ñimaktaxk milbi jaa'y

8.1 Winet ets mayjaa'y jam wyinaty tø ñamyukyidi, jøts ja kyaajyik ja kya'etti. Xjats ja Jesús tyaajxyii'n ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

8.2 —Njanch'ayo'ijxpy øts yø jaa'y, kumi tyigøøckxøøwyip øts yø ya xnimenidi, jade'en øts yø ya kujck

nmøøtsinaañidi jøts ja kyaaky tø kyøjxnidi.

8.3 Ku øts inet yø ayuu axøøw njakaxt jam tyøjkjotp, jadi'ini net yø muum yjotkøjxnidit tuu'ajy, kumi ja winaagin pøn tø choondi jagam et.

8.4 Xjats pyabøjkpitøjk ja ojts y'adsøy, jøts ja nimaajyøø:

—¿Sudso yø jaa'y ya yjanchka'adyit, pø ka'ats ya pøn chøøni?

8.5 Winets ja Jesús tyiktiy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja tnimaay:

—¿Winaak tsapkaaky jap xmøødidi?

Winets ja wyandøø:

—Wixujk.

8.6 Xjats Jesús tnimaay ja jaa'y jøts wan t'ixakøxti jam naxkøjxp, winets ja tnixajiyii'ñ ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyii'ñ ja Dios. Xjats ja ojts ttukwa'kxy ja tsapkaaky jøts ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, winets ja ttagumaadyøjkidøø ja jaa'y.

8.7 Jamts winaagin ja mutsk ajkxu'nk ja wyinaty tmøøt'ajtmidi, ja'ats ja Jesús ojts tkunuu'kxy, jøts pyabøjkpitøjk ja ttaguwa'anii'ñ jøts wan ja jaa'y ja ttagumaagyøxti.

8.8 Xjats ja jaa'y ni'ijtyi kyaagyøjxtøø, ojts yikpøkmuky wixujk kach.

8.9 Jøts ja jaa'y pøn wyinaty tø kyaydi, nimaktaxk milin ja jam wyinaty ñamay'atti. Xjats ja Jesús ja ojts tminawya'kxniyi,

8.10 jøts ja tyøjkinaa jap barkijøtpy møøt ja pyabøjkpitøjk, jøts ja ñøjkxtøø jam Dalmanutit jaa'y y'etjotp.

Ku ja fariseotøjk t'amidoodøø ja

Jesús, jøts ja ttuk'ejxtit ja

myilagri'ajtin

8.11 Winets ja fariseotøjk jam myendøø, jøts ja tminagyajpxøjkidøø ja Jesús. Ja' ja ojts t'amidowdi, jøts ja Jesús ja dios'ajtin tyikwingaxø'økt ya naxwiiñ, nugo dø'øn jade'en t'ot'ejxti.

8.12 Xjats Jesús ja tkumøkxajiyii'ñ, jøts ja wyaañ:

—¿Tigøjxp ku jaa'y ya'atpi xøøw ya'atpi jumøjt t'amidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja dios'ajtin? Janch meets idø'øn nnøjmi, jøts ku jade'embii jaa'y ni tuk'ojkin kyayiktuk'ejxtit ja dios'ajtin.

8.13 Xjats ja tmajtstuupty, jøts ja tyøjkiyii'ñ jap byarkijøtpy, jøts ja ñijkxy jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am.

Ja fariseit jaa'y y'ixpøjkin

8.14 Nika'ap kyaaky ja wyinaty tø tkondi, tø ja wyinaty tja'dyigøydi, tu'ugyi tsapkaakyu'nk ja wyinaty jap tkonidi jap barkijøtpy.

8.15 Xjats ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Ejxim Herodes, ejxim fariseotøjk lyevaduri xkupøjkidi, øyim mnay'ejx'etidit.

8.16 Winets ja pyabøjkpitøjk jatyi myadyaktøjkidøø, yide'en ja ñawyajnidøø:

—Ja'agøjxp yø jade'en wya'añ ku adøm tsapkaaky tø ngayikmi'iñindi.

8.17 Wa'ats Jesús ja tñijawi ti ja wyinaty kyajpxy'ajttip. Ka'ap ja tsapkaaky ja tijy midi ñimadoodip ja pyabøjkpitøjk, ja Herodes ja fariseotøjk ndejint ja y'ixpøjkin ja y'ayuujk tyijpy. Paty ja Jesús yide'en tyiktiiy:

—¿Tiku mwa'andi ku mdsapkaaky xijy kya'etti? ¿Ka'anim xnimadowdi, jøts nika'ap xñijawidinim, janch juun mgubajk xmøødidi?

8.18 ¿Ka'anim mgø'øm ween xawin'ejxti, jøts ni mdatsk xkadamadoodinim, niwine'enin xkaja'myatsti?

8.19 Ku øts ojts tsapkaaky magoxk nyikwa'kxy, jøts ojts nmø'øy ja magoxk milbi jaa'y, ¿winaak kach ja kaaky windank ojts xpøkmukti?

Xjats ja wyandøø:

—Makmajtsk kach.

8.20 —¿Jøts mja'myajtstip nayide'en ku øts ojts ja tsapkaaky wixujk nyikwa'kxy, jøts øts ja myaktaxk milbi jaa'y ojts nmø'øy? ¿Jøts winaak kach ja kaaky windank xpøkmuktøø?

Xjats ja wyandøø:

—Wixujk.

8.21 Winets Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ka'anindam meets idø'on xja'gyuki. Ja tsapkaaky yø meets ja'ayi mdajotmay'øø'kpy.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy tu'uk ja winap jaa'y jam Betsaida

8.22 Jawaani y'ijty, xjats ja yja'tti jam Betsaida ma ja kajp wyinaty jade'en txøøwi; jamts ja Jesús yiktanimiin tu'uk ja winap jaa'y, jøts ja ojts yikminuu'kxa'aky, jøts ja tñixajit jøts ja tyiktso'okt.

8.23 Xjats ja jade'en tñixajiyii'ñ kyø'køjxp, jøts ja tyikpidsiimy kajpjotp. Winets tsujy ja ojts ttawenjaaxy jøts ja tñixajiyii'ñ, xjats ja tyiktiiy jøts pøni kujk wyinaty wine'enin t'ixy øy ti.

8.24 Winets ja winap jaa'y wyin'ejxwa'kxy, jøts wyaañ:

—N'ijxpy øts yø jaa'y ku yø'ødyi, ja ku jade'en kyaxø'økti sa kipyin.

8.25 Winets ja Jesús jadigojk twinguxajiyii'ñ ja winap jaa'y, jøts ja yikxon tyik'ejxmøkiyii'ñ, ojts ja winap jaa'y ja wyeen y'awa'ach, tum wa'ats ja t'ejxni øy tyii'ji.

8.26 Xjats Jesús ja tkajxni jam tyøjkwindum, yide'en ja tnimaay:

—Kidi mgajptøki, jøts nipøn jam sa xkanøjmit.

Ku ja Pedro wyaañ jøts ku ja Jesús yja'aji yiknitsokp, ja Cristo

8.27 Tø dø'on ja jade'en wyinaty y'ukjaty, xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtsøø'n jøts ja ñøjkxti jam Cesarea Filipino. Jade'en ja et xyøøw ma dø'on ja ñøjkxti. Xjats ja Jesús tuu'ajy ja pyabøjkpitøjk tø tnimaay, jøts ja tyiktiiy:

—¿Pønik øts, sa jaa'y wya'andi?

8.28 Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoodøø, jøts ja wyandøø:

—Winaagin jaa'y wya'andi jøts ku mets Juan Bautista, pømbi nømidip jøts ku mets Elías midi jekyibim

yiknija'wip, jøts ku mets Dios kyugajpx'ajtpi midi jekyibim yiknigajpxp yiknimadyakp.

8.29 Xjats ja kø'øm ja Jesús yiktøøjidøø yide'en:

—Jøts meets, ¿Sā meets m'ukwa'añ, pøn øts idø'on?

Wīnets ja Pedro y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Ja yiknitsokpi mets, ja Cristo.

8.30 Xjats Jesús ja ñimaajyidøø jøts ka'ap pøn ttukmado'odit jøts ku ja kyiristi.

Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy jøts ku ja y'ookt

8.31 Xjats ja Jesús tyik'ixpøjktøjkiyī'ñ ja pyabøjkpitøjk, ja' ja tyukmadoow sā ja y'ayo'ombaatt ja Dios, ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi, kø'øm idø'on ja jade'en ñadyijyi. Yide'en ja Jesús ttukmadøø y jøts ku ja møjaa'dyøjk, ku ja israelit jaa'y tyeetywindsøn, jøts ku ja kajpxwejpitøjk ja y'ixwetsiyit. Jade'en ja tnimaay ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ja' yik'oogit, tyukmadoow ja' ku ja jade'en y'ookt jøts ku ja kyidigøøk xøow pyidsø'omt jap ool'kpi jutjøtpy ku ja yjujkyøkt.

8.32 Wa'ats ja ttukmadoogijxy ja pyabøjkpitøjk. Xjats ja Pedro ka'ap t'øyja'wiyī'ñ ku ja wyinaty tø wya'añ kuk ja y'ookt. Ja'agøjpx ja Pedro møk twingugajpxiyī'ñ ja Jesús.

8.33 Xjats ja Jesús wya'kjimbijty, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts twin'ixy, xjats ku Pedro miku'jin wyinaty tø kyajpxy, wīnets Jesús ja twingugajpxiyī'ñ nayide'en, jawaani møk'ampy ja tnimaay:

—iMets miku', jiwā'ak, majtstutk øts! Ka' mets jade'en mwinmay sam ja Dios Teety wyinmayin, jade'en me mwinmay sam øy pøn naxwii'ñit jaa'y.

8.34 Wīnets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tyaaixiyī'ñ, tuki'iyi ja tyajxmukijxy ja mayjaa'y jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn tsojkin tmøøt'ajtp jøts øts ja nja' jade'en xpaduujnit, ka' mibaat kø'øm ñadyunk'atit, ja'ayi ku amumjoojt ñadyamiyoxit ja ayo'on jøts idø'on jade'en tpadu'unt.

8.35 Pønts kajade'enduñim nay'ejxip, niwindem tkapaaty ja nitso'ok'ajtin; jøts pøn ø xku'ayo'ombaajtip, ja' idø'on tpaatp ja nitso'ok'ajtin.

8.36 ¿Ja ti ja ñiwya'ant øy ja jaa'y tjaja'bøjkixy ja naxwii'ñ'ajtin jøts ja y'anmija'win ne'egi wyindigøø?

8.37 Jabi ka'axi mibaat ja ñitso'ok'ajtin ja tkuju'uty.

8.38 Jøts pøni pøn ø xatsø'odyump, pøni pøn øts n'øgyajpxy n'øy'ayuujk xatsø'odyuujnip ya jaa'y wyinduujy midi jekyip t'ukpadundip ja Dios, ya poj'kpi jaa'y wyinduujy, nayide'ents øts ja tsø'odyumbi nøj'kx ndatsø'odyuñ ku øts ja Dios Teety kyutujk nmimejnit, ku øts ja ankilīs nmøøtme'ent pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy. Øts idø'on ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy.

9.1 Janch meets idø'on nnøjmi, ja jaa'y ya winaagin tyanidi pøn ka'ooktip kunim ja t'ejtit tnijawidit ja Dios kyutujk ku ja t'pikta'akt møk'ampy.

Ku ja Jesús adsu'jky tuki'iyi

y'atstigajch, amuum

chamambøjkijxy

9.2 Tyudujkxøøwip ja Jesús wyinaty jade'en tø wya'añ, xjats ja pyabøjkpitøjk ja nidigøøk t'ukwaay, ja Pedro ja y'ukwaaw møøt ja Jacobo jøts møøt ja Juan, jade'en ja ojts tmøøtnijky jam kojpkøjpx mā ja Jesús adsu'jky tyigajch, jamts ja pyabøjkpitøjk wyinaty t'ukmøøtani.

9.3 Yikxon wyet ja chamambijky janch poop ejxim tsap'øø'pkyin, nipøn jaa'y wyet ya jade'en

tkayikwá'ach sa dø'øn wyet ja pyoobiyii'ñ.

9.4 Winets ja pyabøjkpitøjk t'ejxpattøø ja Elías møøt ja Moisés, jøts ku ja tmøøtmadya'akti ja Jesús.

9.5 Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ityimy'øy'ajtp ku øø nyam'aty! Nyik'øyip øøts ujts'aadyøjk, tu'uk mets mja', tu'uk Moisés yja', jøts Elías yja' tu'uk.

9.6 Tø ja pyabøjkpitøjk wyinaty yjanchø'øgidyøjkinidi, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatnidi sa ja tnøjmidit ja Jesús paty ja Pedro jade'en nugo y'ukwanaa.

9.7 Winets yoots myiiñ ma ja jam wyinaty, ja'ats ja ojts yik'adigøyidi, jøts jap yikmadøøy ja Dios y'ayuujk midi waan:

—Yá'at n'U'nk øts idø'øn njanchøjkpy, mimadojidi pøni sa wya'añ.

9.8 Xjats ku ja jaty y'ejxjø'ktøø, winets ja nipøn tka'ejxpattøø ma ja Jesús jam wyinaty, ja'ayi jam wyinaty nadyu'uk tanaapy.

9.9 Xjats ku ja choo'nidøø jam kojpkøjxp ku ja kyidaknidi, winets Jesús ja tya'ana'amidøø, jøts ja ka'ap pøn ttamimadya'aktit midi ja wyinaty tø t'ejxti, jaanim ja tmadya'akyø'odyit kunim ja kø'øm oo'kpi jutjøtpy pyidsø'ømt jadigojk, jaa pøn myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y.

9.10 Xjats ja pyabøjkpitøjk jade'en kø'ømyi t'amaa'tsk'ajttøø, kø'ømyi ja jade'en tkajpxy'atti ti dø'øn ja jade'en tyijpy ku ja pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy jadigojk.

9.11 Xjats ja tyiktøødøø ja Jesús, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Tigøjxp ku ja kajpxwejpitøjk yide'en wya'andi jøts ku Elías jawyeen mye'ent, jøts ix'oøjknim ja yiknitsokpi?

9.12 Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Janch me'emp ja Elías jawyeen, ja'ats nøjx nayide'en tyikjajtp ja øgyostumbri midi Dios ojts tpiкта'aky. ¿Jøts sa ja Dios kyajpxy wya'añ, sa øts ja nyiknigajpxy pøn møj kudanaabyi'ajtp, sak njatt? Yide'en ja Dios kyajpxy wya'añ jøts kuk ø n'ayo'ombaatt, ka'abik øts ja jaa'y xtsokt, x'ixwetspik øts ja jaa'y.

9.13 Jøts ndukmadøøpy meets ixyam ku ja Juan Bautista tø y'atsmiñ, jøts tø kyugajpx'aty nayide'en ejxim Elíasin, jøts jaa'y ja ojts yjemduñi tyeduñi pøni sa y'anmija'win ja tyimñekti, jajt idø'øn ja jade'en sa Dios kyajpxy wyinaty wya'añ.

Ku ja Jesús tyikmøkpíjky tu'uk ja mixyu'nk

pøn wyinaty ja miku'

tø tyatøkiyi

9.14 Jawaani y'ijty xjats ja Jesús tmøøtja'aty ja nidigøøk ja myigu'uk ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yjaaktandi, jøts ja t'ejxpattøø ja mayjaa'y ku ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yiknabejkinidi; jøts kajpxwejpitøjk ja jam tmøøtnay'øjyidi.

9.15 Xjats ku ja Jesús yik'ejxpaajty, winets ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap yjajtøø, jaty ja tnibujtjø'ktøø ja Jesús, jøts ja ojts tkajpxpoo'kxti.

9.16 Xjats Jesús ja yiktøøjidøø, yide'en ja ñimaajyidøø:

—¿Sats yø nbabøjkpitøjk xnøjmidi, ti yø møøt mnadyamigajpxidip?

9.17 Winets ja mayjaa'y nidu'ugin y'adsøøy jøts ja wya'añ:

—Windsøn, ixya me tō ndanimiñ tu'uk nmajnkun'k pøn ja miku' tmøøt'ajtp, jøts ja' yø kayikajpxip.

9.18 Jatyi miku' yø myachi ku yø ma ñijky, ja'ats yø yiknaxkidajkip, jamts yø yjanch'aøøpy jøts yjanchtøtskaaty, jade'en'ampy yø tō yjanchwindigøøñi, ka'ap myøjaaw yø ukteeni. Tø øts yø mbabøjkpitøjk njanøjmidi jøts tyikpidsø'ømdit yø miku' midi øts yø n'u'nk myøøt'ajtpy, jøts ka'ap yø tō myayidi.

9.19 Xjats ja Jesús y'adsøøpy jøts ja wyaañ:

—Mee kajanchja'wibidi, yø mbøky nugo myikmajadaktip. ¿Ma windemnim meets ja ngajpxy ja n'ayuujk xpabøjkkit, jøts windemnim meets yø jade'embu xuktatso'okt ku øts yø ejtp njanchjanigajpx'ity?

9.20 Winets ja tyikmendøø, xjats ku Jesús ja miku' y'ejxpaajti, winets ja mixy yikxidejtyø'jy møk'ampy, ja miku' ja ojts jade'en tyuñi, xjats ja kyidaay, kawinaak ojk ja kyibejp'awidijty jøts ja yjanch'aøøpy.

9.21 Winets ja Jesús tyiktiiy ja u'nkteety, yide'en ja tnimaay:

—¿Windii yø jade'en pyaadyi, windii yø jade'en yjajt'okwa'añ?

Xjats ja u'nkteety wyaañ:

—Jaayip yø pyaajtniyyi ku yø myutsk'ajty,

9.22 may ojk ja miku' yø jønjøtpy tō yiktøkiyi, may ojk yø tō yiktøkiyi møj nøøjøtpy, jøts yø jade'en yik'ookwa'añi. Ukwani sa xu'unt, ayo'ejxk øøts, pudøjkik øøts.

9.23 Xjats ja Jesús wyaañ:

—Pøni mjanchja'wip ja Dios, tum'øy jaa'y pyidsø'ømxiiyi øy tyii'ji pøni ku tjanchjawi ja Dios.

9.24 Winets ja mixy tyety møk'ampy wyaañ:

—iNjanchja'wip øts ja Dios; jøts pudøjkik øts jøts njaakjanchjawit!

9.25 Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja mayjaa'y jøts ku ja ñamyuk'adi'ichidi, winets ja møk'ampy twingugajpxiyi'ñ ja miku', yide'en ja tnimaay:

—Miku', mets ja jaa'y myik'uu'mpy jøts mets ja jaa'y myiknajtpy, øts nyikutujkpy jøts mbidsø'ømt; majtstu'ut yø mixy, jøts kidi m'uktøjkini jadigojk.

9.26 Xjats ja miku' møk'ampy chabaaguejky, jøts ja mixy ojts møk'ampy yikxidejtyø'øy, winets miku' ja ojts myajtstu'udyi, jade'en ja yiktaajni ejxim ja jaa'y y'øøky, may ja jaa'y wyanidi jøts ku ja tō y'oo'kni.

9.27 Xjats Jesús ja ojts twejtsji'iky; jøts ja mixy tyanaagyukiyi'ñ.

9.28 Winets ja Jesús tyøjkini tøjkjøtpy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja yiktøøjiyøø yide'en:

—¿Tigøjxp ku øøts yø miku' tō ngayikpidsimy?

9.29 Xjats ja Jesús wyaañ:

—Yø miku' jade'en'ajttip, winet yø pyidsø'mdi ku ja Dios n'ajot'ajtin jøts ku yø ngu'amaay'ajtin.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

9.30 Xjats ku ja ojts choondi jam, winets ja ñajxtøø Galilea. Jøts ka'ap Jesús ja pøn ttuknijawiwya'añ ku ja jam wyinatyi,

9.31 kumi yide'en ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty yik'ixpiky, yide'en ja tnøjmi:

—Øts idø'on nmøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'niit jaa'y, jøts meets idø'on nduknijawi sa njatt sa ngubatt ya naxwiiñ. Jade'en øts ja jaa'y xkøyakt, ku øts ja mayjaa'y xmatst jøts ø jatyi xyik'ookt; jøts ku jade'en n'uk'ookt, winets øts kyidigøøk xøøw nbidsø'omt jap oo'kpi jutjøtpy.

9.32 Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ka'ap tnmadowdi ku ja jade'en yiknøjmidi, jøts tsø'jkidip ja' øyik idø'on ja tyiktø'ødit ti jade'en tyijpy.

Pøn idø'on jawaani møj mā

Dios ja yjaa'y ja kyutujk ttanitani

9.33 Xjats ja Jesús jam tmøøtsøø'n ja pyabøjkpitøjk jøts ja yja'tti Capernaum, jade'en ja møj kajp xyøøw mā dø'on ja ojts yja'tti; jøts ku ja tyøjkidøø tu'ugyi tøjkjøtpy, japs ja Jesús pyabøjkpitøjk tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Ti meets ukwan ja mgajpxy'ajtpy tuu'ajy?

9.34 Xjats ja pyabøjkpitøjk amøñi y'amidoodukti, ka'ap ja sa wya'andi, kumi ja' ja jam wyinaty tø tnadyamigajpxyidi pøn pyabøjkpitøjk idø'on ja tyimyjawaani møj pidsømp.

9.35 Winets ja Jesús y'ixaajky jøts ja tyaajxyii'n ja ñimakmajtskpi jaa'y pøn ixpøjktip, jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn namyøjpikta'akwajnip, wan ja myigu'uk tpudøki, øy ti tunk ttu'unt ejxim ja jaa'y pøn ja ñitanaabyi ka'ejtp.

9.36 Winets ja tnixajxyii'n tu'uk ja mutsku'nk jøts ja tpiktaajky jam agujk'am, jamts ja ojts tsa'anji'iky, jøts ja wyaañ:

9.37 —Pøni pøn tkupøjkp øy midi una'jku'nk øts køjxp, øts ja wyinaty jade'en xkupøjkp, kumi tum øts ja una'jk nja'ajtpy; jøts pøni pøn øts idø'on jade'en wyinaty xkupøjkp, kidi øtsip ja wyinaty nadyu'uk xtyimgyupøkp, nayi kyupøkp ja nøjkx pøn ø xkajx.

Ku ja Jesús wyaañ: Adøm ja' nbudøjkibi pøni ka'ap adøm ja xmidsep'ajtyindi

9.38 Winets ja Juan tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, tø øøts ja jaa'y tu'uk n'ixy pøn tyiktump mets mmøk'ajtin, jøts mi'ku' ja ttukmajtstu'uty ja jaa'y, jøts kumi ka'ap ja yik'ijxyi xjats øøts ja tø ndukmajtstu'uty jøts ja ka'ap jade'en y'uk'adøtsnit.

9.39 Winets ja Jesús wyaañ:

—Janch øy midi yø jaa'y tyumpy, kidi xukmajtstu'utti; pøni yø' ja jaa'y tyiktsojpk øts køjxp, sudso øts yø jadigojk xmigajpxigøøgyojmit.

9.40 Pøn adøm xkamidsep'ajtimp, xmi'gu'ukwā'animp adøm ja'.

9.41 Jøts ku pøngapøn ja tsuxk nøø mmo'ojidit tuktsemu'ngin, ku ja ttaguyakit øts køjxp, jøts kumi øts meets njaaktyimyjaa'y'ajtnip, wimbejtxiyip tigajtsxiyip ja nøjkx jawaani øy, kumi øts idø'on meets xkristi'ajtp.

Ja' midi yikpøkyajtp

9.42 'Øy pøngapøn pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyikpojkipituuinjyip, pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyiktundigøjyiyip pøn jaty ø xjanchja'widip, ne'egi ja øyik y'ijty jøts paandaak yiktayukwøont ja jaa'y pøni pøn jade'en adøtsp jøts ja mejyjotp yikuwibepit.

9.43 Pøni myikpøktyuujnip yø mgø', ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi øy jade'en ku mgø' tuktamajñ xmidøkit jap tsajpjøtpty, jøts kidi xmidøki ka'pxy jap miku' ku'py ma jøonyow niujuuni kyapi'ich,

9.44 ma tinø'øk niujuuni kya'øøky.

9.45 Pøni myikpojkipituuinjip yø mdeky, ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi jade'en paktuk mdøkit jap tsajpjøtpty, jøts kidi myikpikta'aky ka'pxy møøt mdeky jap miku' ku'py,

9.46 ma tinø'øk niujuuni kya'øøky jøts ma jøøn niujuuni kyapi'ich.

9.47 Jøts pøni ku yø mween myikpojkipituniyi, ne'egi øy jøts mnawyenjuudiyit; ne'egi øy jade'en ku windu'uk mdøkit ma Dios kyutujk tñitani ja jaa'dyi, jøts kidi myikpikta'aky miku' ku'py møøt mween ka'pxy,

9.48 ma niujuuni kya'øøky, ma jøøn ejtp tyøøy.

9.49 'Niduki'iyi ja Dios yjaa'y nøjxk ayo'ombaaty ya naxwiñ, jøts ku dø'øn jade'en tpaaty t'ixy winets ja nøjxk jawaani øy pyidsømni. Jade'en idø'øn ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jiyujk yøxy ku ja kaan ja møøt yiktamiyoxi, jawaani øy ja nøjxk pyidsømni.

9.50 Kaañ amuum tyik'øygøjxp o ti, nayide'en meets idø'øn ndejint m'ødyu'unt ku mmigu'uk xukmado'ot ja Dios yja' sudso y'anmija'win kyawindigø'ødyit. Kuts ka'ap jade'en mdu'undit, tø wyinaty mbidsømdi ejxim ja kaañin midi kawa'ats midi katump. Møøt mnamyayidi o pøngapøn.

Ku ja Jesús kyajpxwijy jøts kidi amajtsk jaa'y ñawya'kxyidi

10.1 Xjats ja Jesús jam chøø'n Capernaum, jøts ja ñijkxy Judea, jøts ku ja jam ñajxy winets ja møj nøø ja ttanajxy midi txøøw'ajtp Jordán. Jøts ja tniyø'øyi ja kajp midi jam wyinaty tamp jaduktamajñ'ampy, jamts ja jaa'y may'ampy ñamyukojmiyidøø ma ja wyinaty, jøts ja ojts tyik'ixpiky jade'eñim sayim ja wyinaty jekyip tø ttuñ.

10.2 Xjats ja fariseotøjk winaagin tñimendøø ja Jesús jøts ja nugo tkajpxy'ejxwa'andi, yide'en ja tñimadyi pøni øy idø'øn jade'en ku ñiyaa'y ja tmajtstu'utwa'añ ja ñidø'øxy, jade'en ja ojts tyiktøwdi.

10.3 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿Sa Moisés yikutujky?

10.4 Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ojts Moisés tyikutuky jøts ja nøky tu'uk kyojt ku ja yaa'dyøjk tmajtstu'utt ja ñidø'øxy.

10.5 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja'agøjxp ja Moisés jade'en tyikutujky ku mee niwine'enin mgamadøy, ku mee niwine'enin mgaja'gyuki.

10.6 Kumi Dios tyiktso'ondakijxy tuki'iyi ku yaa'dyøjk ku tø'øxyøjk tyiknajtskojyiyi'ñ jøts ja jaa'y y'amajtskidit.

10.7 Paty yaa'dyøjk kuwani tmajtstu'utt ja tyeety ja tyaak, jøts ñidø'øxy tu'ugyi tmøøtsøønit nadyu'uk,

10.8 ku jaa'y y'amajtsk'atti ka'ap ja y'uknamajtskinidi, tu'ugyi ja ñamyayi ñabyaajtñiyidi.

10.9 Paty ka'ap y'oyi ku jaa'y tyiknawya'kxit midi ja Dios tø tyik'amajtski.

10.10 Xjats ku ja tyøjkidøø tøjktøpty, winets ja pyabøjkpitøjk tyiktøødøø jadigojk midi ja Jesús wyinaty tø tmadya'aky.

10.11 Ñigajpx idø'on ja Jesús ja', yide'en ja wyaañ:

—Pøni pøn ja ñidø'oxy tmajtstutp jøts jadu'uk tmøøt'amajtskigyojmi, ja jawyeen nidø'oxy idø'on ja wyinaty kya'odyumpy jøts ja pyøktyuñ;

10.12 jøts ku ja tø'oxyøjk tmajtstu'uty ja ñiyaa'y, jøts ja tmøøt'amajtskimi ja wenk yaa'dyøjk, pøktyump idø'on ja nayide'en.

Ku ja Jesús tkunuu'kxy ja mutskuna'jk

10.13 Xjats ja jaa'y y'una'jku'nk tyikmendøø, ja' ja tyuknimendøø jøts ja Jesús ja tkønixajt, jøts ja møjaa'y jade'en yja'attøø jam møøt ja mutskuna'jk; winets ja pyabøjkpitøjk ja ojts møk'ampy wyingugajpxiyidi.

10.14 Xjats ku ja Jesús ja jade'en ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, winets ja yjanch'ambijky jøts ja wyaañ:
—Majtstu'ut yø una'jk, wan øts yø xnimendi, kidi xnojmidu kuts yø xkanime'endit, kumi tum jade'embu jaa'y nøjkk nitanaajyip ja Dios kyutujk.

10.15 Janch øts idø'on nwa'añ, pøni pøn tkagupøjkp ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, niwindem xøøw ja jaa'y ja nøjkk tkadatøki jadigojk pøni ku ja wyinaty jade'en tø tkagupiky ejxim mutsku'nk yikupikyin.

10.16 Winets ja tsa'anji'jky ja mutskuna'jk jøts ja ojts tkunuu'kxy, ojts ja kyø' ja ttanixajkixy.

Ja kumeeñ jaa'y

10.17 Xjats ku ja yjaakwidijty, winets ja jaa'y ja tu'uk putyi ñimejnøø jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja ñimaajyøø:

—Mets øyjaa'y yik'ixpøjkpi, ¿ti ø ndu'ump jøts øts n'anmija'win tpaatt ja nitso'ok'ajtin xemikøjxp?

10.18 Xjats ja Jesús wyaañ:

—¿Ti jade'en myikwajnip ku øts jade'en xnojmi jøts ku øts janchtyimy'øyjaa'y? Ka'ap pøn y'øyjaa'yi, tu'ugyi Dios y'oyi.

10.19 Mnija'wipxi dø'on ja Dios kyutujk midi nømp: “Kidi mmigu'uk ñiyaa'y ñidø'oxy xpøjkxi; kidi myikjaa'y øøky; kidi mmeech; kidi mmigu'uk xwindaay'aty; windsø'øgi mdeety mdaak.”

10.20 Xjats ja jaa'y y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, jaayip øts yø tuki'iyi nbadundøjkini ku nmutsk'aty.

10.21 Winets ja Jesús twin'ejxi'jky ja jaa'y amyuyj tsaachyujy, jøts ja tnimaay:

—Jap jadu'uk midi mjaakabadumpy: nøjkk, tuki'iyi x'atsto'okixy ti jaty jam mmøøt'ajtpy, jøts ja ayoobi jaa'y xabudøkit, winets ja Dios mjotkujk'ajtin mmo'ojiyit jap tsajpjøtpy; nøjkk x'atstuñ midi ndijpy, winets ø xpadsoont.

10.22 Xjats ku ja jaa'y jade'en tmadøøy, winets ja nugo tkumaa'yiyii'ñ tkudajiyii'ñ, janch

ñiyjotmay'oo'kpim ojts ñøjxni, kumi janch kumeeñ jaa'y idø'on ja wyinaty.

10.23 Xjats ja Jesús twin'ejxjø'kijxy ja jaa'y pøn ja jam wyinaty nidanaajyip, winets pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—iØy yjanchepe sudso ja kumeeñ jaa'y tkupøjkít ja Dios kyutujk midi yjaa'y ja tyanitanaapy!

10.24 Xjats ja pyabøjkpitøjk jadi'ini myondi tyukti ku ja Jesús jade'en wya'añ; winets ja Jesús wyaañ jadigojk:

—U'nk una'jkti, ijanch tyimchep sudso ja kumeeñ jaa'y ttatøkidit ja Dios kyutujk, kumi myeeñ ja amuum yikmøjtøjkidip!

10.25 Ne'egi tsojk ñaxt tu'uk ja møj jiyujk jap xuu'ñ jutjøtpy, jøts nigidi tu'uk ja kumeeñ jaa'y tyøkit jade'en ma Dios kyutujk ttanitani ja yjaa'y.

10.26 Xjats ku ja jade'en tjaaktyimyadoodøø ku ja Jesús wya'añ, winet ja tyimñigyumaap yjattøø, jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—¿Jøts pønims idø'on nitso'ok'atp?

10.27 Xjats ja Jesús y'ejxji'jky, jøts ja wyaañ:

—Ka'ap yø øy pøn jaa'y kø'øm ñankñitso'ogiyit, ja Dios ja'ayi myøøt'ajtpy ja møk'ajtin sudso xyiknitsoojkint; ti Dios tkatsepjawi.

10.28 Winets ja Pedro kyajpxøjkii'ñ jøts ja wyaañ:

—Tø øø tuki'iyi nmajtstutkixy ja nbiktā'aky, jøts ixyam øøts idø'on jade'en nwidity mets møøt.

10.29 Xjats ja Jesús y'adsøøy:

—Janch meets idø'on nnøjmi, pøni pøn tmajtstuttip tyøjk, pøn tmajtstuttip y'ajch y'uch, jøts chø', ja tyeety ja tyaak, uk ja y'u'nk ñidø'øxy tmajtstu'uty møøt ja naajx ja kam, pøni pøn jade'en tmajtstutp ja pyikta'aky øts køjxp, ja øgyajpxkyøjxp ja ømyadya'akyøjxp,

10.30 pyaatp ja nøjkx ja tøjx may'ampy, may'ampy ja nøjkx tpaaty y'uch y'ajch, ja tyeety ja tyaak, ja ñaajx ja kyam, øy ja tjaku'ayo'ombaaði øts køjxp; pøni myidanaapy idø'on ku sa yiktu'unt, winets y'anmija'win ñøjkxt ma Dios.

10.31 Jøts may ja jaa'y Dios nøjkx yik'amutskiyidi, pøn nugo namyøjpiktak'ejtíp; ja' ne'egi ja Dios kajxa'aky yikpidsøømp, pøn yik'ayo'om'ejtp.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts

ku ja y'ookt

10.32 Jam idø'on ja wyinaty pyatti ma jam ja tuu' pyety midi nøjkxp Jerusalén, ja Jesús wyinaty jaween yø'øpy jøts ja pyabøjkpitøjk ix'oojk yø'ødyi. Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ñigyumaap tjawidi ku ja Jesús jade'en ñijkxy, jøts janch tsø'jkidip ja'. Winets Jesús ja yjiwa'widøø nimakmajtsk, jøts ja ojts tyukmadoowinibøjkidi jadigojk sa jaty ja wyinaty yjatwa'añ kyubatwaLgxañ.

10.33 Yide'en ja ñimaajyidøø:

—M'ejxtip ku ixyam nbejtyindi jøts nnijkxyindi jam Jerusalén ma øts jaa'y xkøyakt, pøn møj kudanaabyi'ajtpy ja naawii'ñit jaa'y, jøts øts ja israelit jaa'y tyeetywindsøn jam xmatst jøts ja kajpxwejpitøjkít, ja'ats tyikutuktíp jøts ø n'ookt, jam øts ja xkøyaktit ma ja wenk jaa'y yikutukti møk'ampy.

10.34 Yikxon ø nyiktaxe'ekt, yikwop yikoxp øts, xnidsujip øts ja jaa'y, jøts øts ja jaa'y xyik'ookt; jøts ku øts wyinaty jade'en tø n'øøky, kyidigøøk xøøw øts jadigojk nbidsø'omt jap oo'kpi jutjøtpy.

**Ku ja Jacobo møøt ja Juan t'amidoodøø
ja may'ajtin**

10.35 Xjats ja Jacobo, møøt ja Juan pøn ja Zebedeo myajnk'ajttip, ja' ojts tñimendi ja Jesús jøts ja tñimaadyi:

—Windsøn, ja' øø ndsøjkpy jøts øø xuujnit ja may'ajt, ja' øø n'amidoowampy.

10.36 Winets ja Jesús tyiktiiy yide'en:

—¿Ti dø'øn mdsojktip, ti ø ndu'ump?

10.37 Xjats ja wyandøø:

—Xmøøtsøøni øøts ku myikutukt, adsow aduuk øøts xyiktsøønit mgutujktaajkjøtpy, jøts øøts ja jaa'y xwindsø'øgit.

10.38 Winets ja Jesús wyaañ:

—Ka'ap meets yø xnijawi pø ti mee m'amidøøpy. Ngupøkp øts ja ayo'on jøts pøni sa øts ja jaa'y x'uktu'unt. ¿Jøts meets, mgupøktip meets nayide'en ja ayo'on jøts pøni sa meets ja jaa'y m'uktunit?

10.39 Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ngupøkp øøts, tiku øøts ndejint ngagupøkt.

Winets Jesús ja tñimaay:

—Janch jade'en, mjanchkupøkp meets nayide'en ja ayo'on midi ø ngupøkp, jøts mjanchkupøktip meets nayide'en pøni sa øøts ja jaa'y x'uktu'undit;

10.40 tyimyo' ku meets xmøøtsinaawya'añ adsow aduuk, kidi øtsip meets ja nmo'op, ja Dios Teety ja tyakp jøts ja' ja myo'op pøni pøn ja jade'en tø ttamidsøky.

10.41 Xjats ku ja yjadu'ukpi pyabøjkpitøjk tmadoodøø jade'en, winets ja yjanch'ambøjktøø, jøts ja Jacobo yikmi'ambøjktøø møøt ja Juan.

10.42 Winets ja Jesús pyabøjkpitøjk tyajxmujky, jøts ja tñimaay:

—Yide'en'ampy ja jaa'y wyindsøn'aty pøn Dios kyajpxy tkabadundip, ja'ayi nugo ja jaa'y tyiktuñ, jøts ja tu'ugyi tja'abøjkøxni.

10.43 Jøts ka' mee nøjkx jade'en mjatti. Wenk meets mja'ami, pøni pøn namyøjpikta'akwajnip, ja' idø'øn jade'en møjtkip pøni pøn ja myigu'uk twindsø'jkip;

10.44 jøts pøni pøn tsuj windsøn'atwamp, ja' idø'øn windsøndøkip pøni pøn tuki'iyi ja jaa'y jade'en tpudøjkip.

10.45 Ja'agøjxp ø nmiñ jøts ja jaa'y nbudøkit øy ti tunk ndu'unt, kidi ja'ajip øts tø nnimiñ jøts øts jaa'y øy ti tunk xuujnit, ja' ø tø nnimiñ jøts øts pøkyjaa'y ngubajtit ja pyøky ku n'ookt winets ja mayjaa'y yikpojkipimaa'kxt. Øts idø'øn ja' myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y.

**Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy ja winap
jaa'y pøn txøøw'ajtp Bartimeo**

10.46 Xjats ja yja'ttøø Jericó. Jøts ku ja Jesús pyabøjkpitøjk jam wyinaty tmøøtpidsimy kajpjtøp møøt ja mayjaa'y, winets winap jaa'y ja tu'uk tpatøø pøn txøøw'ajtp Bartimeo, ja Timeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni tuu'am jøts ja tigati tyikmuky.

10.47 Xjats ku ja tñimadøøy jøts ku ja Nazaretit jaa'y jam wyinaty ñaxy midi txøøw'ajtp Jesús, winets ja winap jaa'y møk'ampy kyajpxkejky jøts ja wyaañ:

—iWindsøn'ajtim, rey David y'ap y'u'nk, ayo'ejxk øts!

10.48 Xjats ja mayjaa'y ja møk'ampy wyingugajpxiyøø jøts ja y'amo'ont, ka'ap ja winap jaa'y y'amøñ, ne'egi ja tjaakyikjinajx'adi'ich, yide'en ja wyaañ:

—iMets myimajtsk'ap'ajtip ja møj windsøn David, ayo'ejxk øts!

10.49 Xjats ja Jesús wyā'k'øyiyii'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tñøjmi:

—Nøjkx x'atswawdi.

Winets ja winap jaa'y y'atsyikwaay, yide'en ja t'atsnimaadyøø:

—Tsojk, pidø'øk, ixam idø'on myikwaadsøy.

10.50 Xjats ja jatyi tñajtswøjjiyii'ñ ja yukwop, wo'onj'ø'kp inet ja adsu'jky, jøts ja tñinijkxy ja Jesús.

10.51 Winets Jesús ja yiktøøjøø:

—¿Ti mdsøjkpy, sã me ndu'unt?

Xjats ja winap jaa'y y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, ja win'ejxwamp øts.

10.52 Winets ja Jesús ja tñimaay:

—Nøjkxni; tø me mdsokni kumi tø me xjanchjawi.

Xjats ja winap jaa'y jatyi wyin'ejxwa'kxy, jøts ja tpanijkxy ja Jesús jam tuu'am.

Ku ja Jesús kyajptøjkiyii'ñ Jerusalén

11.1 Xjats ku ja jam wyinaty yja'atwanidi Jerusalén, winets ja tyandøø jam Betfagé midi ja kajp Betania wyinaty møøt ñamyiwingon'atyi, ja kajp midi jam wyinaty tandip kojpk ix'am midi txøøw'ajtp Olivos, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk namajtsk tkajxtsøø'ñ,

11.2 jøts ja tñimaay:

—Nøjkxti ixem ma yø kajpu'nk wingon, jøts ku net jam mja'attit, jamts inet buuru'nk tu'uk kuwiiñ xpaattit midi tsotsnim, midi ka'anim pøn ttatsøøni. Nøjkx x'atmigajidi jøts xwejtsme'endit.

11.3 Jøts ku pøn myiktøwidit tiku jade'en m'adø'øtsti, jade'en xnøjmidit jøts ku t'anuu'kxwa'añ nwindsøn'ajtim, jøts ku ja jatyi tyikwimbejtkejmit.

11.4 Xjats ja pyabøjkpitøjk ñøjkxti, jøts ja buuru'nk ja ojts tjanchpaatti kuwiiñ jam tøk'agø'øm, jam ja tpaatti tuu'am jøts ja tmigajidøø.

11.5 Winets ja jaa'y winaagin tyiktøødøø pøn jam wyinaty, yide'en ja ojts ñii'mxyidi:

—¿Ti mdundip? ¿Tigøjxp ku yø buur xmigajidi?

11.6 Xjats ja pyabøjkpitøjk y'adsoodøø jade'en sã Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi; winets ja ojts yikmajtstu'utti jøts ja jam choo'ndi.

11.7 Xjats ja jade'en tyiktso'ondøø ja buur, jøts Jesús ja ojts ttaninøjkxti; winets ja wyet ja ttajiba'andøø ja buur, jøts Jesús ja ttawaa'tspejty ja jiyujk.

11.8 May jaa'y ja wyet ojts tya'apti jam tuu'am, jøts may ujts'aay ja ojts ttu'kxti jøts ja jam nayide'en

tpiktaktøø, jøts ja Jesús jade'en tpatsowa'andi ejxim møj windsønin.

11.9 Xjats ja niduki'iyi møk'ampy kyajpxkaktøø, jøts ja niduknax wyandøø:

—iDios Teety tsajpjotpit, kunuu'kx yø windsøn pøn me tø xkexy!

11.10 iKunuu'kx yø windsøn midi mgutujk mimejniyip, wan ja tyeety'ap David tyikmøjtaajki ja kyutujk jadigojk! iKuuyi ja Dios Teety jadu'uk yjaak'øyi!

11.11 Xjats ja Jesús jade'en tyøjkiyi'ñ Jerusalén, jade'en ja yja'jty jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts t'ejxkixy tuki'iyi ti jaty jam wyinaty ejtp; jøts ku ja ojts jade'en t'uk'ejxkixy, winets ja ñøjkxni jam Betania møøt nimakmajtsk pyabøjkpitøjk, ja'agøjxp ja ojts ñøjkxnidi ku ja et wyinaty tø chuu'ni.

Ku ja Jesús t'ayo'onmigajpxy ja

iigi tsa'amguipy midi ja

tyøøm ka'ejtp

11.12 Xjats ku ja Jesús kyimjabom choo'ndøø Betania, winet yuu ja pyaajtøø.

11.13 Jøts ja jagam t'ejxpaajty tu'uk ja iigi kipy midi jam wyinaty janch'aamyøøt; xjats ja ojts t'ninijky jøts ja t'ats'ejxwa'añ pøni jam idø'on ja tyøøm. Jøts ku ja ojts t'ixy, ni tu'ugin ja tyøøm ja tkapaajti, nugo ja wyinaty janch aay ja ñaxy, kumi ka'anin ja tiempi wyinaty tpaaty ku ja iigi tyøømi.

11.14 Winets ja Jesús tmigajpxy ja iigi kipy, yide'en ja tnimaay:

—iNijuuni mga'uktøømiñit!

Ku ja Jesús jade'en wyaañ, myadowdi ja pyabøjkpitøjk ja'adi.

Ku ja Jesús twojpidsoømguixy ja too'kpitøjk

jam tsaptøjkjotp

11.15 Jawaani y'ijty, xjats ja yja'ttøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús tyøjkiyi'ñ tsaptøjkjotp, winet ja t'ixwojpidsoømgijxy ja jaa'y pøn jap wyinaty too'ktip yajktip, midi jam wyinaty juudyip kajpxtip, tuki'iyi ja t'ixkajpxpidsoømgijxy. Nayi yikpidsoøm ja jaa'y ja' pøn jam wyinaty meen tkugondip, tuki'iyi myesi ja yiktejsapwajkjøxtøø, jøts nayide'en ja pak too'kpi chinaabyajt yiktejimbejtkjøxtøø;

11.16 jøts ja Jesús ja jaa'y tka'uktuk'anajxni ja tsaptøjk ku ja jam tigati tjatsømnaxwa'andi.

11.17 Yide'en ja Jesús tnimaay ja jaa'y ku ja yik'ixpijky:

—Yide'en jap nøkyijxy wya'añ: “Ja' øts ndøjk wya'ant jøts naxwii'ñit jaa'y jap t'ajot'attit ja Dios Teety”; jøts ka'ap meets ja jade'en ti xyiktuñ, maa'tstaajk meets ja' tø xyikwani.

11.18 Xjats ku ja jade'en tmadoodøø ja israelit jaa'y tyeetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøjk, winets ja t'ixaadyøjkidøø ja taay jøts ja ttuku'oogiwy'a'andi, chø'jkidip idø'on jaa ku ja yjaa'y yikpøjkøxniyidit, paty ja jade'en tnidaayiwya'andi kumi tyumnija'winiyip ja mayjaa'y ja wyinaty ku ja janchnigyumaap yik'ixpiky.

11.19 Xjats ku ja et chuu'ña kyoodsiña, winets ja Jesús tmøøtsoo'naa ja pyabøjkpitøjk jam møj kajpjotp, jøts ja jam ñøjkxti ma ja chøønidi.

Ku ja iigi tsa'amguipy tyiijch

11.20 Xjats ku kyimjabom'ajty, winets ja jam jøpyi ñajxtøø ma ja iigi kipy jam wyinaty tyani, jøts ja

ojts t'ejxti ku ja wyinaty t̥ tyøjtsj̥'kni y'aatsj̥otpy.

11.21 Winets ja Pedro ja tja'myejch, j̥ots ja tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ejx ja iigi kipy t̥ tyøøtsni midi ojts x'ayo'onmigajxpy.

11.22 Winets ja Jesús y'adsøoy j̥ots ja wyaañ:

—Janchjawidi Dios m̥ok'ampy.

11.23 Janch meets id̥'øn nnøjmi, p̥oni p̥øn tnimaapy ya'at kojpk: “N̥ojkx mejyjotp, jamts md̥okit”, p̥oni ku amunjoojt jade'en mwinmay ku ka'ap mmay mdajy, j̥ots ku k̥ø'øm xjanchjawidi ja m'ayuujk p̥oni sa wyinaty t̥ mwā'añ, jatp id̥'øn ja jade'en p̥oni ku wyinaty jade'en ja janchja'win xm̥øt'aty.

11.24 Paty mee nnøjmi p̥oni ti jaty m'amidoodip ja Dios, p̥oni ti mgu'amidoowidip j̥ots ku xj̥øp'ejxtit jade'en, jatpts ja jade'en.

11.25 J̥ots ku mdios'ajot'attit, p̥oni jam ja mmidsepti, maa'kxukti, j̥ots Dios Teety nayide'en mbojkm̥ama'kxidit p̥øn jap tsajpj̥otpy.

11.26 P̥oni ku ka'ap xmaa'kxukti ja mmigu'uk, nayide'en meets ja Dios Teety mgapojkm̥ama'kxit p̥øn jap tsajpj̥otpy.

Ja Jesús myøk'ajtin

11.27 Xjats ja jade'en jadigojk n̥ojkxtøø jam Jerusalén. J̥ots ku ja Jesús jap wyinaty wyidity jap tsapt̥øjkj̥otpy, winets ja jap ojts n̥imiñi ja teetywindsøn, ja kajpxwejp̥it̥øjk, j̥ots ja m̥øjaa'dyøjkti p̥øn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip,

11.28 ja'ats ja ojts yiktiyi, yide'en ja wyandøø:

—¿P̥øn jade'en t̥ mdanigutujk'aty ku jade'en m'adi'ich ya tsapt̥øjkj̥øjty? ¿P̥øn mets jade'en mgutujkm̥ø'øyi?

11.29 Xjats ja Jesús y'adsøoy j̥ots ja wyaañ:

—Nayide'en mee nyiktøowami; p̥oni x'adsoowimbejt̥ip øts inet, winets inet ndukmado'odit p̥øn øts yø jade'en t̥ xanigutujk'aty ku øts jade'en n'adi'ich.

11.30 Ku ja Juan Bautista ojts yiknøbety, ¿p̥øn ja ojts tyanigutujk'aty ku ja jade'en y'adiijch? ¿Sa mee m'ukwā'añ, Dios ja ojts tyanigutujk'aty j̥ots ja jade'en y'adø'øtst? Adsoojimbejt̥ik øts.

11.31 Winets ja k̥ø'ømyi ñagyajpxkaajkidøø, yide'en ja ñawyā'añidi:

—¿Sa njanch'uknimaay'int? Ku net yø njanimaay'int: “Dios ja ojts kyutujkm̥ø'øyi”, yide'en adøm inet yø x'adso'owint: “¿J̥ots tigøjxp ku ka'ap xjanchjawidi p̥oni jade'endam ja?”

11.32 J̥ots ja jaa'y inet xmi'ambøjkma'ant ku net njawa'anma'ant j̥ots ku jaa'y ja ojts kyutujkm̥ø'øyi.

Jade'en ja k̥ø'øm ñawyajnidøø, j̥ots kumi ñija'widip ja jaa'y wyinaty may ku ja Juan ja Dios kyugajpxy'aty, paty ja jade'en chø'jkidøø.

11.33 J̥ots ja yide'en tnimaadyi ja Jesús:

—Ka'ap øøts ja nnijawi.

Xjats ja Jesús tnimaay ja jaa'y:

—Nayide'en meets ja ka'ap ndukmado'ot p̥øn øts jade'en xanigutujk'ajtp ku øts jade'en n'adi'ich.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja ka'ødyumbi

12.1 Winets ja Jesús tmigajpxøjkiyiii'ñ ja jaa'y ejxpajtin madya'akyøjxp, yide'en ja wyaañ:

—Jaa dø'øn jaa'y wyinaty tu'uk pøn ja uvi tsā'am ojts tteñ kyamjotp; jøts ja yikxon tnagueemy tñabijky, jøts ku ja jade'en t'uktuuñ winets ja tyik'øiyiii'ñ tu'uk ja uvi kumdaajk ma ja uvi tsā'am nøø ojts idø'øn ja jade'en tyik'øyi, xjats ja tpejch tu'uk tpejch janch kpejxp jam kyamjotp. Kam ejx'etaajk idø'øn ja yik'øiyiii'ñ, ojts idø'øn ja jade'en tyik'øiyiyixy.

'Winets ja tamuky tkøyajknāa ja kyam, tumbi ja ojts ttukmidañ, jøts ja ñøjkxni abiky et.

12.2 Xjats ku ja tiempi tpaajty juuni cha'amy ja uvi tsā'am, winets ja windsøn tkejxy tu'uk ja tyumbi jam ma ja jaa'y ja tsā'amgam jam wyinaty tpejch tpejch jøts ja jam t'atstuk'amidoowa'añ ja tsā'am kikujkp midi jam wyinaty ejtp kyamjotp.

12.3 Xjats ku ja tumbi jam yja'jty, winets ja jatyi yikmajch jøts ja kam ejx'etpi ja ojts chiigyiyi, ka'ap ja ti yikmøoy, jadi'iñi ja jam wyimbijty.

12.4 Winets ja kugam tkejxy jadu'uk tyumbi nay jam; ojts ja ñijkxy jøts ja jam nayide'en yiktuuñ, yikxon ja jam ojts tyika'ach, ojts ja chaachi kyubajkjxpy, janchiktsepmigajpx ja jam.

12.5 Xjats ku ja nay jadi'iñi wyimbijty, winets ja kugam tjaakejxy jadu'uk tyumbi pøn ja kam ejx'etpi ojts tyik'ookti. Janch namay ja tumbi tmøøt'aty jøts ja xyumikexy tu'uk jatyi ja tsā'am tsømbi; ja'ats jam ojts ja kam ejx'etpi kya'ødyuñidi, pømbi yikwojpx yikojx, jøts pømbi winaagin oo'ktøø.

12.6 'Jamts ja kugam myajnkun'k wyinaty tpejch tpejch, tu'ugyi ja t'u'nk'aty, ja'ats ja jam køøom myøøtaan, ja'ayi ja yjanchøjkpy; xjats ja ojts ix'oojk tkexnim, yide'en ja wyaañ: "Yikwindsø'ogip yø kumi øts n'u'nk yø'."

12.7 Jøts ja tumbitpejch pøn jam wyinaty t'ejx'ejttip ja tsā'amgam, ka'ap ja jade'en wyandøø jøts ja twindsø'ogidit, t'ixwibejpidsojmidøø ne'egi jinaxy ja ñawya'añidøø: "Ya'at inet ja' pøn kugam'atp; wan tyikpa'ø'jkyimp jøts adøm yø tsā'amgam nja'bøjkna'ant."

12.8 Xjats ja jade'en tmajtstøø, jøts ja tyik'oo'ktøø, ojts ja ñine'kx ja t'ixwibejpidsojmidøø jam tsā'amgamjotp.

12.9 'Jøts, ðti tyu'ump ja kugam køøom ku ja y'u'nk jade'en y'ø'jky? Kuwani ja køøom tñime'ent, winets ja tyikudigøogyøxt ja kam ejx'etpi, jøts ja abikyjaa'y ja t'ixa'att, ja'ats ja myo'op ja cha'amgam.

12.10 '¿Ka'anim ja nøky xkajpxidi ma yide'en wya'añ?

Ja tsāa midi ja pojtspe kya'uk'a'ejxidøø,

Ja'ats ne'egi ixyam tpejch y'ukyikpiktakni pøch kyubajk jøts ja ttamajtsmujkixy ja pøch.

12.11 Ja Dios Teety idø'øn jade'en tpejch tpejch, øy yø nigyumaap njaja'wandi.

Jade'en ja Dios kyajpxy wya'añ.

12.12 Winet et ja israelit tyetywindsøn tmajtswandøø ja Jesús, ja'agøjxp ku ja wyinaty tpejch myigajpxyidi jade'en. Jøts kumi chø'jkidip ja mayjaa'y ja wyinaty, paty ja ojts jadi'iñi tmajtsu'utti, jøts ja jade'en choo'nidøø.

Ku yikajpxy'aty ja kugubajt

12.13 Waani y'ijty, xjats ja Jesús winaagin yiktaniguejxy ja fariseotpejch møøt ja Herodes myigu'uk, jøts ja nugo yjot'ejxwa'añi, ja' ja nugo chojktip jøts ja kyajpxigø'øty, ja'ats ja yiktani'øønip.

12.14 Ojts idø'øn ja Jesús jam yiknimiñ, jøts ja yiknimaay:

—Windsøn, nnija'wip øøts jøts ku mets tiy janch mgajpxy, ku me ka'ap xmøjpikta'aky pøni sa jaty ja jaa'y wya'andi, jøts kumi ka'ap mets pøn x'ejxkapy xka'ejxkapy, mdum'ejxkajpkijxpy mets ja jaa'y, jøts tu'ugyi mets tiy janch xuk'ixpiky ja jaa'y sudso nnøjkxñ mā Dios, paty øø nyiktøwa'añ: ¿Øy ku øøts ja windsøn César nmiyakt nmigubatt, uk ka'ap? ¿Nmo'op øøts ja meen, uk ka'ap?

12.15 Xjats kumi nnija'wip ja Jesús wyinaty jøts ku nugo yjot'ejxwa'añidi, winets ja tnimaay:

—¿Tiku ø xjot'ejxti? Yakti tu'uk meen, wan ø t'uk'ijxy.

12.16 Xjats ja ojts tmo'odi, xjats ku Jesús ja twin'ixy winets ja ojts tyiktiy, jøts ja wyaañ:

—¿Pøn ya'at ja wyeen y'aaw, jøts pøn ya'at ja xyøow ixya kyøjxa'ay?

Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—César yø' yja'.

12.17 Winets Jesús ja tnimaay:

—Mo'odi ja César ja yja' pøni midi ja yja'ajtpy, jøts ja Dios xmo'odit pøni midi ja yja'ajtpy.

Jøts ku ja Jesús jade'en wyaañ, winets jaa'y ja nigyumaap tja'widøø ku ja jade'en y'adsøøy.

Ku ja jaa'y tyiktøwdi pøni janch

idøøn ja' ku oo'kpi

jadigojk jyujkpyøktit

12.18 Xjats ja Jesús ja saduceotøjk ojts niniñiyi. Ja' nimejniyi pøn nømdip jøts ku oo'kpi nijuuni kya'ukpidsømnidit jap oo'kpi jutjøtpy; ja'ats ja ojts yiktiyi jøts ja ojts nni'mxyi:

12.19 —Windsøn, yide'en ja Moisés ojts tjaadyañ tu'uk ja kutujk pøni pønik tku'oo'kp ja nido'øxy, jøts ku ja y'u'nk ja ni tu'uk tkayiktañ, winets ja ku'økytø'øxy tmøøt'amajtskit ja nnyaa'y oo'kpi myigu'uk midi nadyu'uk jøts ja jade'en yika'axiyit.

12.20 Jøts ja døøn ja jaa'y wyinaty niwixujkti, jade'en ja tyukjaa'y'atti. Xjats ja myøjpi jawyeen y'amajtskiyiñ, jøts ja jatyi tku'ø'jky ja nido'øxy, ka'anim ja y'u'nk ja wyinaty tpaatinim.

12.21 Ku døøn ja jade'en y'ø'jky, winets ja mutskpi midi ja oo'kpi wyinaty myijidsimy'ajtpy, ja' ojts tmøøt'amajtski ja ku'økytø'øxy, jøts ja nayide'en y'oo'knimøø, ni tu'ugin ja y'u'nk ja tkayiktaañ; nayide'en ja myidigøøkpi yaa'y yjajty.

12.22 Niduki'iyi ja tø'øxy ja tyiknajxkijxy ja yaa'dyøjk niwixujk yaa'y, jøts nipøn ja y'u'nk ja ojts kyadukpaadyi, nipøn ja y'u'nk tkayiktaañ. Xjats ja tø'øxyøjk nayide'en y'oo'knimøø.

12.23 Jøts ku ja jadigojk pyidsøømdit jap oo'kpi jutjøtpy, çpømbi ja tø'øxy nøjx jadigojk tnido'øxy'aty, kumi tø ja niduki'iyi t'atsnidø'øxy'ajtkøxti?

12.24 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ka' mee m'øwyinmay, ja'agøjxp ku xkanijawidi ja Dios kyajpxy, ku xkanijawidi ja Dios myø'ajtin.

12.25 Ku døøn ja oo'kpi nøjx pyidsøømdi jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, nipøn nøjx kya'uk'amajtskiñi, nipøn nøjx kya'uktø'øxmyiyø'øñi, nipøn y'u'nk tka'ukyik'amajtskiñit. Jade'en ja tsinaa'yin ja nøjx tyiknaxti ejxim ankilis pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy.

12.26 ¿Ka'ap meets xnijawi, jøts ku ja Dios kyajpxy wya'añ ku ja oo'kpi pyidsøømt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy? ¿Ka'anim ja nøky x'ixpøkti midi ja Moisés ojts tja'ay, mā ja tnigajpxy sudso Dios ja ojts myigajpxyi jam ujts aayjotp? Ku ja ojts nni'mxyi: “Tum øts xdios'ajttip ja Abraham, ja Isaac jøts ja Jacob.”

12.27 Kidi oo'kpipts ja ñidios'ajtpy, pø ja'axi ja ñidios'ajtpy jøts ja tyikjujky'att øy pøn. Jøts mga'øwyinmaapy meets idø'øn ku xkajanchjawidi.

Ja møj kutujk midi ja Dios ñi'ane'empy

12.28 Xjats winet yja'jty tu'uk ja kajpxwejpitøjk ja myigu'uk midi wyinaty tø tmadøy ku ja Jesús jam jade'en tminagyajpxyi ja saduceotøjkti, jøts kumi ja wyinaty tñijawi ku ja Jesús wyinaty øy tø y'adsø, winets ja tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ja Dios ja kyutujk jawaani møj jøts nmimado'owint?

12.29 Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Ja' Dios jawaani møj kyutujk'ajtpy midi wamp yide'en: “Israelit jaa'y, ukmadowdi meets, tu'ugyi ja Dios pøn adøm ndios'ajtindip.

12.30 Jøts tsokti ja jawaani ejxim niti jade'en xkatsokti, amumjoojt ja xwindsø'øgidit, ja' tu'ugyi mjetmay'attip, ja' tu'ugyi møk m'ajot'attip.” Yä'at idø'øn øgyutujk'ajtp.

12.31 Jøts jap jadu'uk midi ññayjade'en møj, yide'en ja wya'añ: “Tsok mmigu'uktøjk, windsø'øgi mmigu'uktøjk, jade'en xtsokt jøts jade'en xwindsø'øgit sa kø'øm mnachøkyi, jøts sa kø'øm mnawyindsø'øgiyi.” Ka'ap jadu'uk kutujk te midi jawaani møj sa yä'adindi.

12.32 Xjats ja kajpxwejpitøjk wyaañ:

—Windsøn, ka' me mgajpxigø. Tiy janch me mwä'añ jøts ku Dios ja tu'ugyi, ku ka'ap jadu'uk pøn.

12.33 Janch me mwä'añ jøts ku Dios amumjoojt ndsojkint, jøts ku ja amumjoojt nwindsø'jkint, jøts ku ja tu'ugyi møk n'ajot'ajtant, tyimdyiigyaajpxy jade'en ku nmigu'uk ndsojkint jade'en sa kø'øm nnachøjkyi'imp. Ne'egi tyimy'ø yø jade'en ne'egi Dios chøjkpy, jøts ka'ap jadine'en yiktsøky ku jiyujk ku ja ti ndawindsø'jki'int, ku ja ti ndamiyojxin jam altajrkøjxp.

12.34 Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y ku ja Dios kyajpxy twinmadooji, ku ja yikxon øy tsuj y'adsoojiyøø, winets ja tnimaay:

—Tyimyjawaani kya'ity jøts mets ja Dios kyutujk xkupøjkit midi yjaa'y ja tyanitanaapy.

Jøts jade'en ka'ap pøn y'uknay'a'ejxiniyi jøts tyiktø'adø'øtst øy tyii'ji.

¿Janch idø'øn ku ja David t'ap'aty ja Cristo?

12.35 Jam ja Jesús wyinaty yik'ixpiky tsaptøjkjotp, jamts ja yide'en wyaañ:

—¿Sa dø'øn ja kajpxwejpitøjk wya'andi? ¿Pønik idø'øn tijy pøn ja Dios Teety ya pyiktaajk naxwiiñ jøts wyindsøn'att? ¿Nugo ja møj windsøn David y'ap ja tijy, kidi?

12.36 Janch jade'en wya'andi, ka'ap idø'øn ja kya'pxyi kumi kø'øm ja David wyaañ ku Espíritu Santo ja ojts y'agajpxiyi, winets ja Dios kyajpxy ja ojts tjaajyi ma wyaañ yide'en:

Yide'en ja Dios Teety tnimaay ja nwindsøn'ajtim:

“Ixa'ak jøts ø xpudsøønit n'aga'n'ampy,
jøts øts yø mmidsep nmimajadakøxt.”

12.37 ¿Pøni yø' wyindsøn'ajtim, sudso yø ndejint nugo t'ap'att?

Jade'en ja Jesús wyaañ. Janch namay ja jaa'y jam wyinaty, jøts janch jotkujk ja jam wyinaty

pyatmadøyi.

**Ku ja Jesús ttamigajpxy sa y'adø'øtsti
ja jaa'y midi yik'ixpøjktip
jam tsaptøjkjotp**

12.38 Yide'en ja Jesús wyaañ ku ja jam wyinaty yik'ixpiky:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim meets kajpxwejpitøjkin, mnay'ejxniiyidi pøn ja wyet yønjawwi tpajidøjttip ku yø'ødyi, pøn muum tuu'ajy nagyajpxpoo'kxi ttsojktip windsø'øgi winjawwi,

12.39 pøn ja øybi tsinaabyajt ttsojktip jap tsaptøjkjotpy, pøn ja tsinaabyajt twi'ejxtip ku kyaawya'andi,

12.40 jøts ja' ja ku'økyø'øxyøjk pyøjkidip ja myeeñ, jøts ja jatyi tku'øø'ndi, ñadyijyi ja øy Dios'ajot'atti. Janch møk ja nøjkk tku'ayowidi ku jade'en y'adø'øtsti.

Ku ja ku'økyø'øxy tpiktaajky ja lyimunsi

12.41 Tuk'øjk ja Jesús y'ixaajky jap møj tsaptøjkjotpy, jap ja wyinaty chøøni jap kajuun windujpy ma ja jaa'y ja myeeñ tpikta'akti midi ja yojxtip, jap ja t'a'ejxuky ja jaa'y sa jaty jap pøn myeeñ wyinaty tpikta'akti, namay idø'øn ja'adi.

12.42 Winets yja'jty tu'uk ja ku'økyø'øxy pøn wyinaty janch ayoop, pøn wyinaty niti ka'ejtxip. Ja'ats pyujxmeenu'nk majtsk tkugo'oniiyi'ñ jap meen abøjk'ii'ñjotpy, tuki'iyi dø'øn ja tpiktaajky midi ja wyinaty myøøt'ajtpy.

12.43 Winets ja Jesús tyaaixiyii'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

—Janch meets idø'øn nnøjmi ku yø ku'økyø'øxy janch ne'egi jawi ndejint ja myeeñ tø tyøxy. Nipøn jaa'y ja myeeñ jade'en tø tkayøxy pøn jaty ja myeeñ tø tja'agonidi jap kajuunjøtpy;

12.44 kumi ja myeeñ windank yø jap nugo tø tpikta'akti; jøts yø tø'øxyøjk øy idø'øn yø ayøy, ne'egi tø yø tpiktakixy ja ñidsinaajyk midi yø jam myøøt'ajtpy.

Ku ja Jesús tnigajpxy jøts ku ja tsaptøjk yjett

13.1 Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam møj tsaptøjkjotp, winet ja pyabøjkpitøjk ja tu'uk ñimaajyøø:

—iWindsøn, ejjik mets, ti tsaa yø jade'en jøts ti tøjkk yø jade'en!

13.2 Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿M'ijxpy yø møj tøjkk? Ni tu'ugin yø tsaa ya nøjkk kyatañ nikiibyety. Me'endip ja jaa'y jøts ja nøjkk tjaagøxtø tuki'iyi yø tøjkk.

**Ja ejxa'an midi yik'exp ku wyinaty
yiktiidyunwanidi ja
naxwii'ñit jaa'y**

13.3 Xjats ja jade'en ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos, ja kojpk midi jam wyinaty tsaptøjk awemp tamp. Jamts ja Jesús y'ixaajky, jøts pyabøjkpitøjk ja jam amaa'tsk yiktøøjiyøø, yide'en ja Pedro wyandøø møøt ja Jacobo, møøt ja Juan, jøts møøt ja Andrés:

13.4 —Ja' øø ndsøjky jøts øøts xukmado'ot windem idø'on yø tsaptøjky jade'en yjatt. ¿Ti tiy'ajtin øøts jawyeen n'exp jøts ku dø'on ja jade'en wyinaty yjatwa'añ?

13.5 Xjats ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim mee pøn mwin'øø'niyi.

13.6 Kumi may jaa'y nøjky myendi jøts øts ja x'adunaxtit, jøts ja ñøø'mdit: “Cristo øts”, mayjaa'y ja jade'en wyindaay'attip.

13.7 'Jøts ku meets ja tsep øy mā xnimado'ot ku ja tsep wyingoni, kidi mdsø'ogidi kumi jatp idø'on ja jade'en, ka'ap ja ñaxt jøts ka'ap ja' tiidyu'unin xøøwi.

13.8 Kumi ja møj ja mutsk ja kajp nøjky cheptundi xem yam, windsøndøjk ñañibidø'ogidit pøn jaty yikutujktip ya ñaxwiñ; maawyeen ja uyx nøjky ñaxy, me'emp ja yuu, may'ampy ja jaa'y nøjky ja myigu'uk tmidsepøkti a'øy'ampy pøn ja nugo tyikmā'attip. Jøts ku dø'on ja jade'en yjatt tso'ondakpnim idø'on ja ayo'on wyinaty jade'en.

13.9 'Jøts øyim mnay'ejx'etidit; kumi myikøyakp meets mā kudunktøjk yikutukti, jøts mee nøjky myiktsiiky myikwøpy jap tsaptøjkjøtpy. Mwinguwa'agip mee nøjky ja møj windsøndøjk; øts meets jap xkunøjkxip jøts ja windsøndøjk myikmadya'agidit, xjats meets idø'on ja nja' xnigubojkit.

13.10 Namga'anim ja tiidyu'unin xøøw tpaaty ku ja øgyajpxy ku ja ømyadya'aky øy magajp yikajpxwa'kxt.

13.11 Jøts ku jade'en ja kudunk øy mādsøo myiktawinguwawidit, kidi xkumayidi xkudajidi sudso x'adsojimbettit. Jade'en idø'on mwa'andit pøni sa Espíritu Santo winet myik'ayukpaadyidi; kidi meedsip kø'øm mgajpxp, ja Espíritu Santo meets m'agajpxiyip.

13.12 May ja jaa'y ttukmiga'axwa'kxy ñagyøyakidit jøts y'ooktit, may ja u'nkteety ja y'una'jk nøjky tmidsepøkti jøts ja tkøyaktit, nayide'en ja una'jk nøjky tmidsepøkti ja tyeety ja tyaak kunim o'jkin ja ttukpaattit kø'øm.

13.13 Jøts mdumidsep'attip meets ja jaa'y ja'agøjpx ku meets øts xjanchjawi; jøts pøni pøn ja ayo'on jade'en tmidanaapy kunim y'ookt, ja' idø'on nøjky nitso'ok'ajtp.

13.14 'Jade'en ja Dios kyugajpxy Daniel tjaay tu'uk ja nøky mā ja ojts tñigajpxy midi ja jaa'y tyikmā'atp, jøts ku meets ja jade'en x'ext ku ja mā tø yikpikta'aky mā ja kyapaat'aty —pøni pøn ya'at nøkyajpxpy, wan tja'gyuki—, jøts pøni pøn jam Judea tsinaadyip wan tkaknøjkxti jam kojpkjøtp.

13.15 Jøts pøni jam wyinaty tø pyety tøjkyjøjpx ja'abi xøøw, jøts ku ja wyinakt ka'ap ja yjaaktyim'yatstøkit jap tøjkyjøtpy jøts ja tjaakyikpidsøømt øy ti, ne'egi tøøp ja' ku ja jadi'iñi yjaaka'akt;

13.16 jøts pøni pøn jam wyinaty kyamjotp, ka'ap ja y'ukwimbejtnit jam tøjky windum jøts ja wyet ja tjaak'atswetst.

13.17 iTi yjanch'ayøoy ja tøøxyøjk pøn wyinaty jøtpyti, pøn jam wyinaty myutsku'nk tmøøt'ajttip ja'abi xøøw!

13.18 Ajot'att amidowdi ja Dios jøts kidi yja'aty ja tiempi winet et ku ja et wyinaty xyuxy, jøts kidi ja'abi xøøw mga'akti;

13.19 kumi ja dø'on nøjky ja møk ayo'on tyuñiyi midi ka'anim yik'ixy niyuuni wine'en ñaxy kujk ja tiempi jaayip ku Dios tyiktso'ondaajky yø ñaxwiñit, nika'ap nøjky jadu'uk ja ayo'on jade'en yik'ixy sa ja'ajin midi idø'on me'emp.

13.20 Jøts ku Dios Teety ja jeexyip tø tka'agajpxuky kon ja ayo'on, ti pøn xijy jade'en nitso'ok'atp; jøts ja'agøjpx Dios Teety ja tø tyikøñ ku ja ttsøky ja yjaa'y pøn ja tø twiwich.

13.21 'Pøni pøn mdukmadojidip, pøni pøn mnimaajyidip: “Ejxti, ixya dø'on ja Cristo”, uk ku

myiknøjmidit “Ejxti, ixem ja Cristo tyani”, kidi xmibøkti.

13.22 Ja' idø'øn nøjkk jade'en wāndip pøn nadyijyi jade'en sǎ Cristo sǎ ja Dios kyugajpxy, pøn ja miku' myøk'ajtin nøjkk tyiktuujnidip jøts ja nayide'en ttu'unt sǎ Diosin, yjawin'øø'mbaatwa'amp ja nøjkk pøn ø tø nwiwich.

13.23 Jøts nay'ejx'etidi meets, nayjöp'ejxidi jøts kidi mwindaay'atyidi ja miku'; patki'jyi meets yø yam ndukmadø.

Sǎ mye'ent ja nǎxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi

13.24 'Ku dø'øn ja tiempi ñaxt mā et ja ayo'on tyuniyit, winet ja xøøw y'ookt, winet ja po' y'ookt, jøts ja ka'ap y'uk'anidit,

13.25 ka'agøjxp yø maadsa' jam tsajpwemp, jøts nǎxp ja uxx jam tsajpwemp.

13.26 Xjats t'ejxtit ja nǎxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi ku ja kyutujk tmime'ent møk'ajtingøjxp yoots agujkp.

13.27 Winets øts ja n'ankilis ngajxwa'kxt, ja'ats øts ja njaa'y xwaamujkip pøn øts tø nwiwetsti øy mādsøo, yikwaamuktup ja' øy ja wyinaty mā tyimyjatsøonidi.

13.28 'Uk patmadojidik øts ja n'ixpøjkin: Ku ja iigi kipy y'awaj y'u'nk'aty jøts ku ja kujk xyimumbøjkni, jade'en yiknijawi ja et jøts ku y'anda'akwani.

13.29 Nayide'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint sǎ ja ayo'on nøjkk ñaxy; jøts ku ja jade'en x'ejxtit, jade'ents meets ja xnijawidit jøts ku øts wyinaty nmenwani.

13.30 Janch meets idø'øn nnøjmi, jatp idø'øn ja jade'en namga'anim jaa'y wyinaty y'ookti.

13.31 Najxp yø naajx yø tsajp y'ity, jøts niwindem øts n'ayuujk kyanaxy.

13.32 'Ka'ap ja et ja xøøw yiknijawi pøni juuni dø'øn ja jade'en yjatt, nipøn ja tkanijawi, ni ankilis ja tkanijawi, jøts ni Dios U'nk ja tkanijawi. Ja Dios Teety ja tu'ugyi tnija'wip.

13.33 'Jøts nayjöp'ejxidi meets ejtp, ejtp ja Dios x'ajot'attit kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni øts wyinaty nwimbejtkojmit.

13.34 Jade'en idø'øn ja ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi nøjkkp jagam widejtpi, jøts ku ja chøøñ y'uk'ane'empy ja tumbi ja', tu'uk jatp tyumbi ja t'uktunkmø'øy jøts y'ukpiktakpy tøjck adinaabyi ja tu'uk, pøn t'ejx'etp ja tøjck.

13.35 Jøts ejtp idø'øn mjöp'ejxtit, kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni yja'att ja mwindsøn midi kudøjk'ajtp, jotmøñ ja yja'aty ux, uk jotmøñ ja yja'aty tsuu'm, jotmøñ ja yja'aty ku tsapni'aaw y'ayajxnidi, uk jotmøñ ja yja'aty jøpkoots;

13.36 ka' ti nnija'win pøni juuni ja yja'att, kuts meets ja jotmøñ mmaagubaadiyit yam meets jap wyinaty mmaa'y.

13.37 Midi mee ndukmadøøpy, niduki'iyi øts idø'øn ja jaa'y jade'en nnøjmi jøts tjöp'ejx'ettit.

Ku ja Jesús yikajpxy'aty jøts ja yikmatst

14.1 Ja majtsk xøøw wyinaty kya'ity jøts ja paski xøøw tpaatt ku ja jaa'y tkaydi ja tsapkaaky jadi'iñi midi ja lewaduri tkamøøt'ajtp. Winet et idø'øn ja teetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøjck t'ixa'adi ja taay ja winmaa'ñ sudso ja tjadyimy'ukmatstt ja Jesús awin'øøni'ampy, jøts ja tyik'ooktit.

14.2 Xjats ja yide'en kø'øm ñawyajnidøø:

—Ka'ap ja jade'en y'oy'att ku ja nmajtsint xøjøjtj, tsojk ja jaa'y jade'en xem yam pyidø'øktit jøts adøm ja sagasa xu'unindit.

Ku ja Jesús yiktagutajmji'iky ja pa'akxuu'kpi

14.3 Jam ja Jesús wyinaty ma ja kajp txøow'aty Betania, jam ja wyinaty tyøk'ayø'oy Simón wyindum, ja jaa'y pøn wyinaty axøø'kpm putsp; jam ja Jesús wyinaty twindsøøni ja mesi ku tø'oxyøjk tu'uk tmija'jtj ja poop tsaadu'jts midi wyinaty tmøøt'ajtp ja aceite midi janch pa'akxuu'kp, jøts midi janch tsowi to'jkp. Ja'ats ja tø'oxyøjk ojts tkupu'udu'uty, jøts ja Jesús kyubajk ja ojts ttanitajmiyi.

14.4 Winets ja jaa'y y'ambøjktø pøn jam wyinaty winaagindi, yide'en ja ojts ñawyā'āñidi:

—¿Tigøjxp ku yø pa'akxuu'kpi jade'en nugo tø wyindigøy?

14.5 Tø yø jeexyip ne'egi yiktøøky tigøøk magø'pxy denarios, jøts ayooobi jaa'y ja jeexyip ja meeñ yiktabudøki.

Jøts ja tjanchmyi'ambøjktø ja tø'oxyøjk.

14.6 Winets Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Majtsu'utti; ¿ti yø mdamigajpxtip? Øts yø jade'en tø x'odyuñ.

14.7 Kumi ejtp meets ayooobi jaa'y xpaatt x'ext, jøts ødyundi meets ja' pøni juuni meets ja køøm xmay'atwa'āñ; jøts kidi xjøp'ejxti jøts øts meets ejtp xpaatt x'ext.

14.8 Tø øts idø'øn yø tø'oxyøjk jade'en xuñ pøni sa øts idø'øn yø xamidsøkyin; tø øts ja pa'akxuu'kpi yø xanitemy kumi x'ookjøp'ejxnip øts idø'øn ja', paty idø'øn xyik'øø'yini xyikpaajtiñi kumi wingonip øts ja n'o'jkin.

14.9 Janch meets idø'øn nnøjmi, ku øy maðsoo yikajpxwa'kxt ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ya naxwiin, nayide'en yø øy maðsoo yiknimadya'akt ku øts yø tø'oxyøjk jade'en tø xmay'aty, yikja'myatsp yø øy juuni ku yiknimadya'akt.

Ku ja Judas ñay'awajniyi jøts ja tkøyakt ja Jesús

14.10 Winets ja Judas Iscariote chøø'ñ pøn ja Jesús pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimajtsk'aty, jøts ja ojts tninijkxy ja teetywindsøn, ja'ats ja møøt tkajpxy'ajty jøts ku ja tkøyakt ja Jesús.

14.11 Xjats ku ja jade'en tmadoodøø, winets ja jyanchxondaktøø, jøts ja Judas ja meeñ jatyi yiktami'awa'aniyiñ. Ja'agøjxpts ja Judas t'ixaay ja taay ja winmaa'ñ juuni et ja t'ukøyakt ja wyindsøn.

Ku ja nwindson'ajtim yjaak'a'ux'ajtni møøt ja pyabøjkpitøjk

14.12 Xjats ku ja xøow tpaajty midi ja israelit jaa'y yjanch'amaay'ajttip, ku chapkaaky ja jadi'iñi tkaydi midi lewaduri tkamøøt'ajtp, ja'abi xøow idø'øn wyinaty tø tpaaty jøts ku ja xøow midukxøow tyuñi, ja' ja tyejtíp paski, ja'abi xøow idø'øn ja tyukni'o'jkidíp ja borreegi maxu'unk, paty ja pabøjkpitøjk winet et tyiktøødøø ja Jesús jøts ja tnimaadyøø:

—¿Ma øøts ja paski a'ux nyik'awext jøts ni'amuki n'a'ux'ajtidit?

14.13 Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk namajtsk tkajxtsøø'n, yide'en ja t'uknimaay:

—Nøjkxti jam møj kajpjotp, jamts inet jaa'y tu'uk x'ejxpaattit pøn jam wyinaty tsiy tyanigo'onip, ja'ats mbanøjkxtip,

14.14 jøts pøni ma ja yja'aty, japts ja kudøjk xnøjmidit: “Yide'en ja windsøn wya'añ: ¿Mak idø'on ja tøjkjoojt, mak idø'on ja pyabøjkpitøjk ja tmøøtka'aty tmøøt'uukt, mak idø'on paski a'ux ja tka'adyit?”

14.15 Winets meets inet ja myiktuk'ext tu'uk ja tøjkjoojt jap nipat tøjkiixpy midi jap a'ejxi abaadi ejtnip; japts meets ja jii'kxy xyik'øyidit midi njøø'kxindip.

14.16 Xjats ja pyabøjkpitøjk namajtsk nøjkxtøø jøts ja ojts yja'atti jam møj kajpjotp, jamts ja jade'en tjanchpaattøø sa Jesús ja wyinaty tø tyukmadøyidi, jøts ja jam tyik'øyidøø ja paski a'ux, winets ja wyimbejtøø ma choo'ndøø.

14.17 Xjats ku ja et kyoodsiyii'n, winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk nimakmajtsk jam tmøøtja'jty.

14.18 Jøts ku ja twinguwa'atsidøø ja kyaabyajt, kuts ja jam wyinaty kyaañidi, winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Janch meets idø'on nnøjmi jøts ku ja ixyam nidu'ugin nmøøtkay pøn øts inet amaa'tsk'ampy xkøyakp.

14.19 Xjats ja pyabøjkpitøjk yjanchjotmay'oo'kpøjktøø, jøts ja nidu'uk jaty tyiktøødøø:

—¿Wan ja ndejint y'øtsi?

Nayide'en jadu'uk wyamøø:

—¿Øts ndejint jade'en adø'øtsp?

14.20 Winets ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Tu'ugyi ja' pøn øts idø'on jade'en xu'ump, jøts ka'ap ja yjagami, ixya adøm idø'on ja nmøøt'a'ux'ajtindi, nidu'ugin meets jade'en xunwa'añ.

14.21 Jade'ents idø'on yjatt ja naxwii'niit jaa'y myøjkudanaabyi sam ja Dios kyajpxy wya'añin; jøts iti ja jaa'y yjanch'ayøø y pøn øts jade'en xkøyakp amaa'tsk! Tø ja jeexyip ne'egi tyiy ku jeexyip kyidyimgye'exy.

14.22 Ku dø'on ja jade'en ixam wyinaty kyaydi, winets ja Jesús tnixajiyii'n tu'uk ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyii'n ja Dios Teety, xjats ku ja t'adujkpaiky, winets ja tmøø y ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja wyaañ:

—Kaydi, ya'at øts idø'on ñamyayi nne'kx'ajtpy.

14.23 Xjats ja nayide'en t'adam'ujch tu'uk ja uujk'ii'n, jøts ku ttamøja'wiyii'n ja Dios Teety, winets ja ttuk'uk'abidsiimy ja pyabøjkpitøjk midi ja wyinaty tø t'adami jap uujk'ii'njøtpy, niduki'iyi ja t'uktamujktøø.

14.24 Yide'en Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Yø øts idø'on ñamyayi nni'jpy'ajtpy midi widsu'ump widaxp øts nnikøjxp øts ngubajkp ku nyikpikta'akt jam kruskøjxp. Ja'ats may jaa'y y'ajot'attip jøts ja ñitso'ok'attit. Jade'en'ampy idø'on ja Dios Teety tyik'adukwa'añ ja wyanda'aky sam idø'on ja ttami'awa'aniyii'n ja nitso'ok'ajtin.

14.25 Janch meets idø'on nnøjmi, jøts ku ka'ap n'uk'uknit yø vino, jaanim øts yø nøjkx n'uuky jadigojk ku Dios kyutujk yja'att, ku kyutujk ja ttanitanit ja yjaa'y.

**Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy jøts ku Pedro
ja kyu'øøniyt**

14.26 Xjats ku ja t'øøgøjxtøø ja Dios kyajpxy, winets ja ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos.

14.27 Jøts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Niduki'iyi meets inet xatsø'odyu'unt ixymgoots; kumi yide'en Dios kyajpxy wya'añ: “Yikøyakp ja borreegi ejxpi jøts ja y'ookt, jøts ja borreegi jadi'iñi kyaakwa'kxnidit.”

14.28 Jøts ku ø nbidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, winets ø nnøjkxjawyenit jam Galilea, jamts mee xpaatt.

14.29 Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Øy mets mbabøjkpitøjk niduki'iyi mjadatsø'odyuñiyi, nijuuni me ngadatsø'odyuñ.

14.30 Winets Jesús ja ñimaajyøø:

—Janch mets idø'on nnøjmi jøts ku yamgoots inet mnø'ømt ku me ka'ap x'ijxy'aty, ka'anim tsapni'aaw wyinaty myajtsk'aya'axy ku mets inet tigøøk ojk mwa'ant jade'en jøts ku me ka'ap xnijawi.

14.31 Xjats ja Pedro møk'ampy tyimwyindani ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Nja'øøky me møøt, nijuuni øts jade'en ngawa'ant.

Tum jade'en ja yjadu'ukpi pabøjkpitøjk wyandøø sam ja Pedro wyaañ.

Ku ja Jesús t'ajot'ajty ja

Dios Teety jam Getsemaní

14.32 Xjats ja yja'ttøø ma ja et txøøw'aty Getsemaní, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Yä tsøønidi, wan ø t'ats'ajot'aty ja Dios Teety.

14.33 Winets ja t'ukwaay ja Pedro, ja Jacobo, jøts ja Juan, jøts ja ojts tmøøtnijkxy, xjats ja Jesús yjantymchø'jkiyiiñ, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatni, ja'agøjxp ku ja y'ayo'on wyingøñ.

14.34 Jøts pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Janch tyimyjotmay'oo'kp øts, øy øts yø yjawi jadi'iñi ngu'oogit. Awejxti yä ejxim mma'oo'knidi, wijy m'ettit.

14.35 Xjats ja Jesús jawaani yjaaknajtsyø'øiyiiñ, japts ja ojts ñagyuxendya'agiyi, jøts Dios Teety ja ojts t'amidøy jøts ja jade'en kidi tyimy'ayo'ombaaty sa dø'on ja wyinaty yjatwa'añ ja'abi xøøw.

14.36 Yide'en ja wyaañ ku dø'on ja ojts dios'ajot'aty:

—Mets Teety, øyik jade'en xjanchkayikjatt, jøts øts kidi jadine'en ayo'on ndyimbyaaty; øy idø'on kyidyimyjade'eni sam ø ndyimyjatsøkyin, jade'en øts idø'on ngupøkt pøni sa me xamidsøky.

14.37 Ku ja jade'en wyaañ, xjats pyabøjkpitøjk ja tnimiñ, maadip ja jap wyinaty ku ja ojts tpaaty; winets ja tnimaay ja Pedro:

—Simón, ¿tø me ma'oo'kni? ¿Niwine'en me waani tø mgawijy'ity?

14.38 Wejti kajti jøts ja Dios x'ajot'attit, nay'ejx'etidi jøts kidi mmimajada'agidi ja ayo'on midi wingomp. Janch øts idø'on nwa'añ ku ja winmaa'ñ janchja'odyunwa'añ, ja ne'kxts jaayi ja ka'øybi tumbi amutsk'ejxiyip.

14.39 Xjats ja ñøjkxkojmøø Dios Teety ajot'ajtpi, nayide'en ja ojts wyangojmi sa ja wyinaty jawyeen tø

wya'añ.

14.40 Winets ja myengojmøø ma pyabøjkpitøjk ja jam, maagojmidip ja wyinaty ku ja tpaajty, kumi janchmaa'y'oo'ktip ja'.

14.41 Jøts ku ja tigøøk ojk ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, jaanimts ja tnimaay:

—Tøts inet, maanidi poo'kxnidi. Wan jade'en tjaty, tø dø'øn tyimbyaaty jøts yikøyakt ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi.

14.42 Pidø'økti, niwejti, wan tjaa'myindi; ixa ja ixyam wyingøñ pøn øts inet xkøyakp.

Ku ja Jesús yikmajch

14.43 Nay jamnim ja Jesús wyinaty jade'en wya'añ ku ja Judas yja'jty, pøn ja pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimajmatsk'atti, ja'ats ja mayjaa'y jam tmøøtja'jt tsujx møøt jøts kipkyapidi. Ja teetywindsøn idø'øn ja wyinaty tø kyexyidi, møøt ja kajpxwejpitøjk, jøts møøt ja møjaa'dyøjkti.

14.44 Yide'en idø'øn ja Judas wyinaty tø wya'añ jøts ja tu'uk tpikta'akt ja ejxa'anin midi ja y'ejxtip ku ja tkøyakt ja Jesús, yide'en ja wyinaty tø wya'añ:

—Pøni pøn øts inet ndsu'kxpy, ja' idø'øn ja wyinaty; ja'ats idø'øn mmatstip, jøts ja xyiknøjkxtit ta'tspiky'ampy.

14.45 Xjats ku dø'øn ja jam jade'en yja'jty, winets ja twinguwa'jkiyii'ñ ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Øts, windsøn, memp.

Jøts ja ojts jade'en ttsu'kxy.

14.46 Xjats ja Jesús yiknixajiyii'ñ, jøts ja jade'en yikmajch.

14.47 Jøts ja jaa'y pøn ja Jesús jam wyinaty myøøt'ajtpy, ja' tsujx tu'uk tnixajiyii'ñ jøts ja ttaxikja'tstuupty ja teetywindsøn tyumbi, ojts ja tyatsk ja tyikwinajki.

14.48 Winets ja Jesús tnimaay ja jaa'y pøn ja wyinaty tø myachi.

—¿Ti mee x'ejxni ku xanimenidi ja kipy jøts ja tsujx? ¿Ti mee x'ejxni, maa'tspi, ku meets jade'en xmatswa'añ?

14.49 Jabom jabom meets jam y'ijty nyik'ixpiky tsaptøjkjotp, ¿ti kuts meets jam xkamajch? Paty idø'øn ya'at ixyam jade'en yjaty kumi Dios kyajpxy jade'en wamp, ¿sudso'ampy idø'øn ja kyatø'øt?

14.50 Winets ja pyabøjkpitøjk tmajstuttøø nadyu'uk ja wyindsøn Jesús, jøts ja ojts jadi'iñi y'agakpajknidi.

Ja una'jk jaa'y pøn jadi'iñi kaktigøøy

14.51 Jamts ja Jesús wyinaty pyayø'øyi tu'uk ja una'jk jaa'y pøn ja poop wet wyinaty tyukwop'ajtp, ja'ats ja yikmach;

14.52 winets ja wyet ja tmajstuupty, jøts ja jadi'iñi niwa'ats kyejky.

Ku ja Jesús yikwaanijkxy jam kutujktaajkjotp

14.53 Xjats ja Jesús yiknajtswa'awiyii'ñ jam møj windsøn wyindum pøn ja teety wyindsøn'ajtip, jam idø'øn ja windsøndøjk ñamyujkøjxidøø møøt ja møjaa'dyøjkti.

14.54 Jagam idø'on ja Pedro tpayø'øy ja wyindsøn ku ja yiknajtswa'awiyii'n jam windsøn kyutujktaajk agø'om, jade'en ja tpaja'jty, jamts ja Pedro tmøøt'ixaajky ja tajk, ja' ja jam myøøtjo'kxpjiky ma ja jøøn jam wyinaty tø myøji.

14.55 Jøts ja teetywindsøndøjk møøt tuki'iyi ja kutujk adsinaabyidi t'ixaadyøø tu'uk ja pøky, jade'en ja t'ixaadyøø ja pøky jøts ja tuku'oogiwya'andi ja Jesús; xjats ja niti tkapattøø.

14.56 Kumi øy ja tigati ttaniwambatti jøts ja jade'en xem yam kyanabyaadyidi ja y'ayuujk.

14.57 Winaagin pyidø'økti møk'ampy jøts ja nugo tni'øonidi øy ja yjagajade'eni, yide'en winaagin wyandøø:

14.58 —Tø øøts yø nmadøy ku yø yide'en wya'añ: “Nyikida'ap øts yø tsaptøjk midi yø jaa'y tø tyik'øyidi, jøts øts kyidigøøk xøøw jadu'uk nyikwa'kukit midi ja jaa'y kyayik'øyip.”

14.59 Jøts ni jade'embaat ja kø'om kyanagyupikyidi ku ja øy sa yjawa'andi.

14.60 Winets ja teetywindsøn tyanaagyukiyii'n jam mayjaa'yjotp, jøts ja tyiktiiy ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—¿Ka' idø'on m'adsø? ¿Ti dø'on jade'en myiktani'øø'nip?

14.61 Xjats ja Jesús amøni tyik'ity, jeky ja niwine'enin kyidyimy'adsøoy. Winets ja teetywindsøn ja ojts jadigojk tyiibyikyiyi, yide'en ja ojts nii'mxyiyi:

—¿Mets idø'on ja' pøn Dios Teety pyiktaajky jøts mets mwindsøn'att? ¿Mets idø'on ja Dios Teety m'U'nk'ajtíp?

14.62 Xjats ja Jesús y'adsøoy jøts ja wya'añ:

—Øts idø'on ja'. Øts idø'on ja naxwii'nit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy, jøts x'ejxtip meets ku n'ixa'akt aga'n'ampy ma Dios Teety, jøts ku nayide'en ø nme'ent yoots agujkpy jap tsajpjtøpy.

14.63 Winets ja teetywindsøn ja wyet kø'om ttakø'jtsiyii'n ku ja y'oj'abajtyii'n, ja' idø'on tyijpy ku tø ja jaabaat y'oj'amø'øty, xjats ja wya'añ:

—¿Ti ejxpi ti nija'wibi jaaktsojkiyip?

14.64 Tøxi xmadowdi sa tø wya'añ ku ja Dios Teety yø tø twingajpxnaxy; ¿sa dø'on xjawidi ku jade'en wya'añ?

Winets ja niduki'iyi ttanikajpxtøø ja o'jkin.

14.65 Jøts winaagin jatyi tnidsujidøø, jatyi twinmajtstøø jøts ja tsee'ktøø, yide'en ja wyan'adø'øtsti ku ja jade'en ttundi:

—iNajtsjawi pøn tø mgøxyi!

Jøts ja tajk ja twingoxti tjøpkoxti awa'an'ampy.

Ku ja Pedro tku'iiñ jøts ku ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús

14.66 Jap ja Pedro wyinaty tøk'agi'py ku yja'jty tu'uk ja tø'øxyøjk pøn ja teetywindsøn tyumbi'ajtpy;

14.67 ja'ats ja ojts y'ijxyiyi ku ja jap wyinaty jøn'ajpy yjo'kxpiky, tøyim ja wyinaty wyin'ejniiyi xjats ja yide'en nimaajyøø:

—Nayide'en mets y'ijty xpawidity ja Jesús ja Nazaretit jaa'y, ¿kidi?

14.68 Xjats ja Pedro ja ka'ap tñigajpxy, yide'en ja wya'añ:

—Ka'ap øts ja n'ijxy'aty pø pøn ja', jøts nguidyimñija'wip øts pø ti me mgajpxpy.

Xjats ja jade'en yø'øpyidsiimy jam tajyjøp'am. Winets ja tsapni'aaw y'ayajxi'jky.

14.69 Jøts ja tø'øxyøjk ojts twin'ixy jadigojk ja Pedro, xjats ja ttukmadoobinaxwa'jky ja jaa'y pøn jam wyinaty, yide'en ja wya'añ:

—Ya'at jaa'y tmøøtwidejtp yø Jesús.

14.70 Winets ja Pedro ja ka'ap tkupijky jadigojk. Waani y'ijty, xjats Pedro ja jaa'y ñimaajyøø jadigojk pøn jam wyinaty:

—Mets inet mdyimyøøtwidijtpy yø Jesús; kumi Galile'it jaa'y mets, jøts jade'en me mgajpxy sa yø kyajpxti.

14.71 Winets ja Pedro kø'øm kyanay'ømyigajpxiyøø møk'ampy ja jaa'y yide'en:

—Tyimy'ijxpy ja Dios jøts ku nguidyimñijawi pøni pøn jaa'y meets jade'en mdiipy.

14.72 Xjats ja tsapni'aaw myajtsk'ayajxy. Winets ja Pedro tja'myejch ja Jesús y'ayuujk sa ja wyinaty tø ñii'mxyi: “Ka'anim wyinaty ja tsapni'aaw myajtsk'aya'axy ku mets inet wyinaty tigøøjk ojk tø mwani ku me xka'ijxy'aty.” Jøts ja tkuyajxiyi'ñ ku ja jade'en tja'myejch jøts ku ja wyinaty jade'en nichøky tø wya'añ.

Ku ja Jesús twinguwa'jkiyi'ñ ja Pilato

15.1 Xjats ku xyiijndyaaky, winets ja teetywindsøn ñamyujkidøø møøt ja møjaa'dyøjkti, møøt ja kajpxwejpitøjkti, tuki'iyi wine'en ja t'adsøøniidi ja kutujk jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts tyiknøjkxti ja Jesús køwiñ jam Pilato wyindum, jamts ja tkøyakti.

15.2 Xjats ja Pilato tnimaay ja Jesús:

—¿Janch mets idø'øn windsøn'ajtp ya israelit jaa'y y'etjøøjtjy?

Winets ja Jesús y'adsøø yøts ja wya'añ:

—Øts ja'.

15.3 Xjats ja teetywindsøn janch may ja øø'nin tpiktaktøø, yikxon ja Jesús yikni'øø'niyi'ñ.

15.4 Winets ja Pilato tyiktiiy jadigojk, yide'en ja tnimaay ja Jesús:

—¿Ka'ap idø'øn m'adsøø? ¡Ejx! Yikxon mjanchyikni'øøni. ¡Ejx! Ja pøky kawinakjøøjp myiktani'øøni.

15.5 Jøts kyidyimy'adsoop ja Jesús ku Pilato ja jade'en ñii'mxyi; jøts ñigyumaap idø'øn ja Pilato ja kø'øm tjawi ku ja jade'en kyidyimy'adsøø.

Ku ja nwindsøn'ajtim Jesús

ñidujkiyi'ñ

jøts ja y'ookt

15.6 Yide'en idø'øn ja Pilato wyinaty ja kostumbri tmøøt'aty ku ja paski xøøw tpaaty, winets ja tyik'awa'atspidsimy nidu'ugin ja tsumyjaa'y, pøni pøn ja mayjaa'y yik'awa'atspidsømwandip.

15.7 Jamts wyinaty tu'uk ja pøkyjaa'y tsumy pøn txøøw'ajtp Barrabás, ja' ja jap møøt chum'ity pøn ja

wyinaty mōot tō yikjāa'y'ōōky ku tsep ja wyinaty tō ttundi mōot ja kudunktōjk.

15.8 Xjats ja mayjāa'y jam jade'en myendōō, jōts ja t'amidoobinaxwā'aktōō ja Pilato jōts tsumyjāa'y ja tyik'awā'atpidsō'ōmt nidu'ugin sā kyostumbri ja wyinaty tmōot'aty.

15.9 Winets ja Pilato y'adsōōy jōts ja tnimaay:

—¿Sā mee m'ukwā'āñ, wan yō israelit windsōn tyikmajtstu'uty?

15.10 Jade'en ja wyaāñ kumi tō dō'ōn ja wyinaty tja'gyuki jōts ku ja teetywindsōn wyinaty nugo tō tkōyakti ja Jesús tanejkingōjxp.

15.11 Xjats ja teetywindsōn tkajpxwejkōjxtōō ja mayjāa'y. Ojts ja t'agajpxidi, jōts ja wya'andit jōts wan ja Barrabás t'awā'atpidsimy jōts ka'ap ja Jesús.

15.12 Xjats ja Pilato tyiktiiy ja mayjāa'y, yide'en ja tnimaay:

—¿Jōtsimts yō israelit windsōn, sā yō yiktu'unt?

15.13 Winets ja y'adsoodōō jōts ja wyandōō mōkta'aky:

—iYikruspat!

15.14 Xjats ja Pilato tnimaay ja mayjāa'y:

—¿Ti tundigōō'yin yō tō ttuñ, ti yō kyubatp?

Winets ja tjaaktyimyikjinajxtōō, mōk'ampy ja yjaaktyimwyandōō:

—iYikruspat!

15.15 Jōts kumi yikjotkukiwyampy ja Pilato wyinaty ja mayjāa'y, xjats ja tyik'awā'atpidsiimy ja Barrabás; jōts ku ja t'uknankwojpoō ja Jesús, winet ja ojts tkōyaky jōts ja kyiruspatt.

15.16 Xjats ja soldādītōjk tyiknōjkxtōō ja Jesús jap kutujktaajk'agui'py mā ja ttejtī Pretorio, mā ja masyoldādi jap wyinaty chōōnidi, japtō ja myisoldādi ja twaamukōxti.

15.17 Winets ja tsuu'nk wet ja ttuktatōjkidōō ja Jesús midi ja windsōndōjk nugo myiwindsōn'ajttip, jōts ja kujp awiity ttukoroni'atti.

15.18 Jōts ku ja jade'en t'uktundōō, winets ja wyambinaxwā'ktōō mōk'ampy, yide'en ja tkajpxpōō'kxtōō: —iMay xōōwim may jumōjtim mdsōōnit mdanit mets israelit jāa'y wyindsōn!

15.19 Jōts ja kipy ja ttaxikwojpoō'ktōō, ojts ja tnidsujidi jōts ja ñadyijyi twinguxanidi, ñadyijyi ja twindsō'ōgidi.

15.20 Xjats ku dō'ōn ja jade'en t'uktaxektōō, winets ja tsuu'nk wet ja ojts tjajniidi jōts ja ttuktatōjkidōō ja wyet midi ja wyinaty wyet'ajtpy. Xjats ja jatyi twaābidsōmdōō jōts ja kyiruspatt.

Ku ja nwindsōn'ajtim Jesús kyiruspejty

15.21 Xjats ku ja Cirenit jāa'y jam wyinaty ñaxy pōn txōōw'ajtp Simón, kyamjotp ja wyinaty chōōñ; ja'ats ojts yiktaguwāni jōts Jesús kyirus ja tpadsōjmit, ja' idō'ōn jade'en jajtp pōn ja Alejandro mōot ja Rufo tyeety'ajttip.

15.22 Xjats ja mayjāa'y tyiknōjkxtōō ja Jesús jam Gólgota, mā ja et jade'en txōōw'aty midi jade'en tyijpy ayuujk Oo'kpi Kyubajk Pajk.

15.23 Jamts ja tmōōdyōō ja vino midi wyinaty tō yik'adamuky mōot ja tsōōy midi yiktejp mirra, ja' ja ojts tmo'odi ja Jesús, jōts ja ka'ap tkupijky, ka'ap ja t'uujky.

15.24 Winets ja tyikruspajttøø; jøts ja soldaditøjk tyikwā'kxtøø ja Jesús wyet, ojts ja tñiguyatti, jøts pøni pøn majadākp ja'ats ja wet twejtstøø.

15.25 Jaa dø'øn ja xøøwu'nk wyinaty waani pyety ku dø'øn ja jade'en tyikruspajttøø.

15.26 Jøts letri ja jam tkøxjaadyi; yide'en ja tyikwā'andi: "Israelit jaa'y yā'at ja wyindsøn." Ja' dø'øn ja ojts ttagubatti kidi tii'jip.

15.27 Namajtsk ja maa'tspi ja tyikruspajttøø nay jam møøt ja Jesús, tu'uk aga'n'ampy jøts tu'uk anajy'ampy.

15.28 Janch jajt idø'øn ja jade'en sa jap nøkyijxpy wya'añ, ku yide'en wya'añ: "Møøt ja yiktamimacho'owiyii'n ja møj ka'øy jaa'y."

15.29 Xjats ku dø'øn ja jaa'y jam ñaxti kruswemp, ka'ap ja tjanch'omyigajpxti, wyibejtip ja kyubajk ja jam, jøts ja tnojmidì:

—iJøj! Metsxi xijy tsaptøjk myikidaapy, jøts mets ja xijy jatyi kyidigøøk xøøw xyiktanaagyukigyojmi,

15.30 ñankñitso'ok'atits me kø'øm jøts mwinakt jam kruskøjxp.

15.31 Jade'en ja jaa'y wya'andi, nayide'en ja teetywindsøn wyamidi møøt ja kajpxwejpitøjkti, yide'en ja kø'ømyi ñawya'añidi:

—May abiky jaa'y tø tyiknitso'ok'aty, jøts ka'ap kø'øm tjaty sudso ñankñitso'ok'atit.

15.32 Pøni ku net njanch'ejxint yø Israelit jaa'y wyindsøn wyinakt jam kruswemp, winet inet njanchja'win jøts ku yø yjanchja'aji ja Cristo.

Ja jaa'ybaat ja kya'omyigajpxøø pøn ja jam wyinaty møøt tø yjakruspety.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús y'ø'jky

15.33 Xjats ku kyujkxøøw'ajty, winets kyoodsiyii'n ja naxwii'ñit, jaanim ojts yjajta'aky møj winakxyøøw.

15.34 Jøts ja Jesús møk'ampy wya'añ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —midi tyijpy: Dios Teety, Dios Teety, ¿jadits ku ø tø xnanktyuñi?

15.35 Winaagin ja jaa'y jade'en tmadoodøø pøn jam wyinaty jøts ja wyandøø:

—Madowdi, ja Elías yø wyaadsøøpy.

15.36 Xjats tu'uk myiiñ janch pujtpim pøn tñixajiyii'n ja tanøxe'jts midi jade'en t'ejxp ejxim ja xa'akjoptsin, ja'ats ja ojts tyikxøøky jap vino ta'amjotpy jøts ja tpiктаajky jam kipy jøp'am, winets ja jade'en tta'adejyiyii'n ja Jesús jøts ja ttukwimuukwā'añ, yide'en ja wya'añ:

—Majststuttì; wan t'uk'ijxyim pøni janch'ukyikwinajkip inet idø'øn ja Elías jam kruskøjxp ku inet ja mye'ent.

15.37 Winets ja Jesús møk'ampy yaajxy, jøtsnim ja y'ø'jky.

15.38 Jøts nay jatyi ja wet kujkwa'kxy y'akø'øtspajky midi ja tsaptøjk jam wyinaty y'awejststuk'ajtpy, kubajk'ampy ja kyø'øtstøjkijiyii'n jøts ja kyø'øtskidaajky ok'am'ampy.

15.39 Jøts ku ja soldadi windsøn jade'en ojts t'ixy pøn ja Jesús jam wyinaty twindanaapy, winets ja wya'añ ku ja Jesús wyinaty jade'en møk'ampy tø ya'axy, jøts ku ja wyinaty tø y'øøky, yide'en ja wya'añ:

—Janch tiy tam idø'øn Dios tam ya'at y'ity y'U'nk.

15.40 Jam ja t'øxyøjk wyinaty tyanaamyidi pøn jam jagam a'ejxujktip; ja Salomé, jøts ja María Magdalena jam wyinaty møøt jadu'uk ja María midi ja Jacobo tyaak'ajttip møøt ja José.
 15.41 Ja t'øxyøjk id'øon wyinaty t'ø tpawidetti ja Jesús, jøts ja' ja wyinaty t'ø t'ejx'etti ku ja Jesús jam Galilea wyidijty. Jøts jam ja t'øxyøjk wyinaty y'a'ejxujkmidi pøn ja Jesús jam wyinaty t'ø pyanijkxyi Jerusalén, møøt ja jam wyinaty t'ø yja'atti.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñe'kx

yikpiktaajky jap oo'kpi

tsaa jutjotpy

15.42 Xjats ku chuu'wiyii'ñ ku ja poo'kxin xøow wyinaty kyimjabom tpaatwani,
 15.43 winet ja José myiiñ, ja Arimate'it jaa'y pøn wyinaty ja kutujk t'adsinaadyip. Ja'ats id'øon tjøp'ejxp jøts ja ttatøkiwya'añ ja Dios kyutujk midi ja yjaa'y ja tyanitanaapy, jøts ja ojts amumjoojt myiiñ ma d'øon ja Pilato jam wyinaty, jøts ja t'amidooji ja Jesús ñe'kx ku ja wyinaty t'ø y'øøky.
 15.44 Xjats ja Pilato ñigyumaap yjajty ku d'øon ja wyinaty t'ø y'oo'kni, winets ja tyaajxyii'ñ ja soldadi windsøn jøts ja tyiktiy pøni janch ku d'øon ja wyinaty t'ø y'øøky.
 15.45 Xjats ku ja soldadi windsøn ja ojts tnigajpxy jøts ku ja janch jade'en, winets ja Pilato tkøyajky ja oo'kpi jøts José ja yikmøøy.
 15.46 Xjats ja tjuuy tu'uk ja poop wet midi øy midi majpxy, jøts ku ja tyikwinajky ja oo'kpi, ja'ats ja tya'amojts, jøts ja tpiktaajky jutjotpy midi ja wyinaty t'ø tyikjuty jam tsaa'jotp. Jøts ku d'øon ja jade'en tpiktaajky, winets ja møj tsaa ja tta'agiyy.
 15.47 Ojts id'øon ja María Magdalena møøt jadu'uk ja María, pøn ja José tyaak'ajtpy, t'ejxtø ma ja Jesús wyinaty t'ø yikpikta'aky.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús

yujukpyiky jadigojk

16.1 Xjats ku ja poo'kxin xøow ñajxy, winet ja María Magdalena t'atsjuudyøø ja pa'akxuu'kpi møøt Jacobo tyaak, møøt ja Salomé, jade'en ja ojts t'atsjuudyi jøts Jesús ja t'atspikta'akwajnidu ku ja wyinaty t'ø y'oo'kni.
 16.2 Xjats ja ojts ttaninøjkxti jøpyi ku ja samaan wyinaty t'ø y'abety, xøbidsimyu'nk ja yja'ttøø jam møj tsaa agujkp ma ja Jesús jam wyinaty t'ø yikpikta'aky.
 16.3 Yide'en ja k'øom ñawyajnidøø:
 —¿Pøn inet ja tsaa tjanch'agiidyu'tut jøts ndøjki'int?
 16.4 Xjats ku ja yja'ttøø, winets ja t'ejxtøø ku ja møj tsaa ka'ap ja jap wyinaty ukteeni jap jut'agui'py, t'ø ja wyinaty yikiyy'øøñi.
 16.5 Jøts ku ja tyøjkidøø jap mutsk tøjkjotpy, winets ja t'ejxpattøø tu'uk ja ankilis midi ja wyinaty pya'ajpy tsinaapy, jøts midi wyinaty nayide'en ja poop wet myøøt'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpattøø waajtyøjk ja tijy, jøts ja ojts jantymchø'jkidi.
 16.6 Jøts ja ankilis ja ojts ñii'mxyidi:
 —Kidi mdsø'øgidi; nnija'wip øts ku meets ja Jesús ja ñe'kx x'ixaajiyidi. T'ø ja jadigojk yujukpyiky, øy xtyimye'jxtit ma ja yikpiktaajky.
 16.7 Nøjkx ja pyabøjkpitøjk xukmadojidi møøt ja Pedro, jøts ñøjkxtit jam Galilea; jamts meets ja x'ejxtit jadigojk, jamts meets ja xminabyaadiyt jade'en sa ja k'øom mnimaajyidøø.

16.8 Xjats ja choo'ndøø jam møj tsaa agujkp ma Jesús ja wyinaty tø yikpikta'aky, jøts ja ñøjkxtøø. Jadi'ini tsø'øgi ja yjantyyikmibejpniyidi jøts nipøn ja sa tkanøjmidi, kumi jantymchø'jkidip ja wyinaty.

**Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk
ma ja María Magdalena jam wyinaty**

16.9 Ku ja Jesús domingi jøpy wyinaty tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, ja María Magdalena ja ojts jawyeen y'ijxyiyi, pøn ja wyinaty tø tyikpidsøjmi niwixujk ja miku'.

16.10 Ja'ats ojts ñijkxy jøts ja ojts t'atstukmadøpy pøn jaty ja Jesús wyinaty tø tmøøtwidetti, pøn jam wyinaty jiidyip yaxtip, maadyip tajtip.

16.11 Jøts ku ja jade'en tñimadoodøø ku ja Jesús yjuky'aty, ku ja tø'øxyøjk ja wyinaty tø t'ixy, ka'ap ja tjanchja'widøø.

**Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma
wyinaty ja namajtsk pyabøjkpitøjk**

16.12 Xjats ku dø'øn ja jade'en y'uknajxy, winets ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø abiky tsoo ku wyinaty ja pyabøjkpitøjk namajtsk yø'ødyi jam tuu'am. Ka'ap idø'øn ja pyabøjkpitøjk y'ejxkapyidi kumi wenk idø'øn ja kyaxi'jky.

16.13 Jawaani y'ijty, jøts ku ja t'ejxkajptøø winets ja jaty jam wyimbejtøø kyamjotp, jøts ja ñøjkxtøø Jerusalén ma ja myigu'uk ja t'atstukmadoowa'andi. Kuts ja jam yja'ttøø, winets ja myigu'uk ttukmadoodøø jøts ja nika' yjanchja'wiyi.

**Ku ja Jesús ttaguwa'aniyii'ñ
ja tunk ja pyabøjkpitøjk**

16.14 Waani et xøøw ñajxy, xjats ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø ku pyabøjkpitøjk ja jam wyinaty nimaktu'uk twindsøonidi ja kaabyajt; jamts ja møk'ampy twingugajpxiyii'ñ ja'agøjxp ku ja niti janchja'win tkamøø'tatti ku ja jadine'en kyujuunidi, kumi ka'ap ja wyinaty tø tjanchjawidi ku ja yiktukmadoodøø jøts ku ja Jesús wyinaty tø yik'ixy, ku ja wyinaty tø jadigojk yjukpyiky.

16.15 Yide'en ja yiknimaadyøø:

—Niyø'øgygøxti naxwii'ñit, jøts ja øgyajpxy jøts ja ømyadya'aky xkajpxwa'kxtit ma jaty ja jaa'y yjuky'atti.

16.16 Pøni pøn øts xjanchja'wip jøts pøni pøn nøbajtp, ja' nøjkx nitso'ok'ajtp ja y'anmija'win; jøts pøni pøn øts xkajanchja'wip, ja' yiktagubatp ja pyøky.

16.17 Ja jaa'y pøn øts xjanchja'widip, yide'en idø'øn ttu'undit øts køjxp: Yikpidsø'ømdip ja' ja miku'; kyajpxtip ja wenk ayuujk ja';

16.18 pøni ayo'ombattip ja', pøni tsu'utsidip ja' ja tsaa'ñ adsu'jky, jøts pøni y'uuktip ja veneni ja', ka'ap idø'øn ja sa yjattit; jøts nayide'en ku pamaa'y ja ja'ayi tkønixajtit, jaty ja tyiktso'oktit.

Ku ja Jesús chajpejty

16.19 Xjats ku ja pyabøjkpitøjk ja jade'en t'uknimaay, winets ja chajpejty, ojts Dios Teety ja tsajpjøtpy

yikpatøkiyi, jøts ja tpuwa'jtsiyii'n aga'ngyø'ampy.

16.20 Xjats ja pyabøjkpitøjk choo'ndøø, jøts ja ojts tkajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky øy maḁsoo. Ja nwindsøn'ajtim Jesucristo ja kø'øm pudøjkiyidip, jøts nay ja Jesús ja tmøøy ja myøk'ajtin jøts ja ttu'undit jade'en midi nipøn jaa'y ya naxwiiñ kyajajtpy, paty ja mayjaa'y ja tjanchja'widi dø'øn ja pyabøjkpitøjk ja kyajpxy. Jade'en idø'øn ja y'ejxi.

© La Liga Bíblica, A.C. 1987